ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар рўзномаси

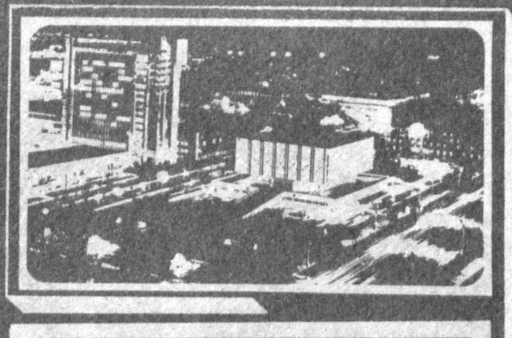

Рўзнома 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 52 (7. 994) ◆ 1992 йил 16 март, душанба ◆ Нархи 1 сўм

• Ўзбекистон—Хитой: ҳамкорлик қирралари

ИСЛОМ КАРИМОВ: ХИТОЙ БИЛАН ЯХШИ МУНОСАБАТЛАР ЎРНАТАМИЗ

Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги ва РАТА—ТАСС махсус мухбирлари 13 мартда Пекиндан хабар қилишди: Халқ Мажлислари уйида бугун Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов ХХР Давлат Кенгашининг Бош Вазири Ли Пэн билан учрашди. Музокаралар тугаганидан кейин И. Каримов бўлиб ўтган суҳбатга юқори баҳо берди. Учрашув натижасида бир қанча битимлар, шунингдек Ўзбекистон—Хитой муносабатлари ҳақида ҳужжатлар имзоланади, шу ҳужжатлар иккала мамлакат ўртасидаги алоқаларни янада ривожлантириш учун асос бўлиб хизмат қилади, деди Президент мухбирларимиз билан суҳбатда.

Биз, деди у, Хитой билан яхши, тенг ҳуқуқли муносабат ўрнатмоқчимиз, буюк қўшнимиз билан ҳамжиҳатликка эришмоқчимиз, унинг фойдали тажрибасини ўрганиб, қабул қилмоқчимиз. Ўзбекистон делегацияси ХХРга ташрифининг асосий вазифаси — мана шу.

Ўзбекистон, деб таъкидлади Ислом Каримов, мустақил бўлиб қолгач, ўзининг сиёсий ва иқтисодий стратегиясини белгилаб олди. Унинг мақсади бозор муносабатларига асосланган очиқ, эркин жамият қуришдир. Бундан бошқа йўл йўқ. Шу соҳада кўп иш қилинди, жумладан, мана шундай ривожланишни рағбатлантирувчи қонунларнинг катта мажмуи қабул этилди. Ҳозиргача Ўзбекистонда мингтадан кўпроқ қўшма корхона барпо этилди, кўпгина хорижий фирмалар билан битимлар туздик.

Ўзбекистон мустақиллигининг бош мақсади унинг халқи учун яхши турмуш шароитлари яратишдан иборат эканини яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчиман. Давлатимизда яшаб турган барча кишиларнинг миллати ва динидан қатъий назар, уларга ҳам шу гап таааллуқлидир. Биз миллий тотувликни ва фуқароларнинг иноқлигини кўз қорачиғидек ардоқлаб асраймиз, деб таъкидлади Ўзбекистон Президенти.

* * *

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов бошчилигидаги давлат делегацияси Хитой тарихий обидаларини томоша қилди. Делегация аъзолари Буюк Хитой деворини томоша қилдилар. Шундан сўнг улар автомобиллар ишлаб чиқарадиган корпорацияга ташриф буюриб, АҚШ билан Хитой қўшма корхонаси иши билан танишдилар, ишчилар билан суҳбатлашдилар. Ислом Каримов Пекин тиллар билимгоҳида хитой тилини мукаммал ўрганаётган ўзбекистонлик талабалар билан суҳбатлашди. Шундан сўнг Ислом Каримов бир неча расмий учрашувлар ўтказди, Хитой қишлоқ хўжалик ва молия вазирлари билан суҳбатлашди. Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош котиби билан бўлган учрашув ҳам самимийлик руҳида ўтди. Шундан сўнг Ислом Каримов ХХР Раиси Ян Шанкунь билан учрашди. Кейин Хитой билан Ўзбекистон ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик муносабатларига доир ҳужжатларни имзолаш маросими бўлиб ўтди. Икки мамлакат ўртасида 15 та ҳужжат имзоланди.

14 март куни Пекинда делегация аъзоларини тантанали кузатиш маросими бўлди. Шу куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов бошчилигидаги давлат делегацияси Пекиндан Тошкентга қайтиб келди. Тошкент тайёрагоҳида уларни Ўзбекистон Олий Кенгашининг Раиси Шавкат Йўлдошев, Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

ҚОЗОҚ МАДАНИЙ МАРКАЗИ ҚУРУЛТОЙИНИНГ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Ҳурматли делегатлар!
Азиз оға-инилар ва опа-сингиллар!

Қозоқ маданий маркази қурултойи очилиши муносабати билан сизларни чин юракдан қутлайман. Бу қурултой ўзбек ва қозоқ халқларининг, Ўзбекистонда яшовчи бошқа миллат вакилларининг дўстлигини мустаҳкамлаш ишига шубҳасиз ўз ҳиссасини қўшади.

Республикамиз кўп миллатли халқимизнинг ҳоҳиш-иродасига кўра давлат мустақиллиги йўлига дадил қадам қўйди. Биз бугун қилаётган ишларнинг ҳаммаси миллатидан, диний эътиқодидан, сиёсий қарашларидан қатъи назар, Ўзбекистоннинг барча фуқаролари учун муносиб турмуш шароитларини таъминлашга қаратилгандир.

Қозоқ маданий маркази миллий маданиятни тиклаш, энг яхши анъаналар ва урф-одатларни сақлаб қолиш, Қозоғистон ҳамда Ўзбекистон халқлари ўртасидаги азалий дўстликни янги босқичга кўтаришда катта ва самарали ишларни олиб бормоқда.

Биз барча мустақил давлатлар, уларнинг халқлари ва энг аввало ўзбек халқи билан маданияти, тили, дини бир бўлган қардош қозоқ, тожик, туркман, қирғиз халқлари билан қалин ва биродарлик муносабатларига содиқ қоламиз. Шу боисдан Ўзбекистонда фуқаролар осойишталигини сақлаш ва мустаҳкамлаш, одамлар ўртасида дўстлик ва меҳр-оқибат руҳини қарор топтириш — бизнинг олий мақсадимиз, муштарак ишимиздир.

Қурултой ишига муваффақият, унинг ҳар бир қатнашчисига эса сиҳат-саломатлик, инсоний бахт, сизларнинг олийжаноб фаолиятингизда ютуқлар тилашга рухсат бергайсизлар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

МОДДИЙ ВА МАЪНАВИЙ ЁРДАМ

ЎЗ номи билан «Меҳр» деб аталган бу раҳм-шафқат марказининг фаолияти жонланиб кетди. Тошкент шаҳар касаба уюшмалари кенгаши ҳузурида ташкил топган мазкур «Меҳр» маркази Улуғ Ватан уруши фахрийларига ҳар томонлама моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиш режаларини ҳам белгилаб олди.

Тиббий хизмат кўрсатишни кенг йўлга қўйиш тадбирлари ҳам кўрилди. Шу мақсадда олти юз минг сўмлик ёрдам пули ажратилди, Бу эса марказ атрофига кўпгина малакали шифокорларни жалб этиш имконини берди.

Саодат ОДИЛОВА,

Бугунги кун нафаси

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА

● Ўзбекистонда меҳмон бўлиб турган Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик кенгашининг бир гуруҳ вакиллари Республика Олий Кенгаши ва унинг комитетлари, вазирликлар, муассасалар, жамоат ташкилотлари фаолияти билан танишдилар. Улар, жумладан, ташқи ишлар вазирлигида, Мовароуннаҳр мусулмонлари раёсатида, Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг Марказий Кенгашида бўлдилар.

● Бирлашган Миллатлар Ташкилоти мутахассиси, АҚШдаги Калифорния дорилфунунининг профессори Жуант Сатен Хоразм вилоятида бўлиб атроф-муҳитнинг аҳволи билан танишди.

● Ўн кун давом этган ўзбек чолғу асбоблари ижрочиларининг олтинчи жумҳурият танлови ниҳоясига етди. Мухтор Ашрафий номли Тошкент консерваториясининг толибларидан чангчи Дилшод Муталов, найчи Юсуф Воҳидов, рубобчи Назира Турсунова танлов ғолиблари деб топилиб, биринчи даражали дипломлар ва бир ярим минг сўмдан пул мукофоти билан тақдирландилар.

ҲАМДУСТЛИКДА

● Россия вице-президенти Александр Руцкой республикада фавқулодда ҳолат жорий этишни таклиф қилди. Унинг фикрича иқтисодиётдаги танг аҳвол бунга мажбур қилмоқда. Жумладан, ҳозир ҳарбий корхоналарнинг ярмига яқини хом ашё йўқлиги учун тўхтаб қолган.

● Кеча Москва, Санкт-Петербург, Россиянинг бошқа шаҳарларида собиқ СССР халқ депутатлари олтинчи съездини ўтказиш тарафдорларининг митинглари бўлиб ўтди.

● Зугдидида ҳокимиятдан четлаштирилган Звиад Гамсахурдианинг тарафдорлари Грузия миллий гвардиясининг гаровга олинган тўрт жангчисини қатл этдилар. Грузия Давлат кенгаши раёсатининг аъзоси Тенгиз Китовани агар 16 март эрталабгача гаровга олинган жангчилар озод этилмаса, собиқ президентнинг қуролли тарафдорларига қақшатқич зарба берилишини маълум қилди.

● Россия Федерациясининг Конституциявий суди 21 мартда Татаристонда ўтказилиши мўлжалланаётган давлат мақоми тўғрисидаги референдум Россия Конституциясига мос келмайди, деб топди.

● «Правда» муҳарририяти молиявий қийинчиликлар туфайли рўзноманинг чоп этилиши вақтинча тўхтатилганлигини маълум қилди.

ХОРИЖДА

● Теҳронда Эрон воситачилигида Тоғли Қорабоғда ўт очишни тўхтатиш юзасидан Арманистон ва Озарбайжон делегациялари иштирокида музокаралар ўтказилмоқда.

● Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош котиби Бутрос Гали топшириғига биноан Америка Қўшма Штатларининг собиқ давлат котиби Сайрус Вэнс якшанба куни Тоғли Қорабоғдаги вазиятни шу жойнинг ўзида ўрганиш мақсадида Кавказга келди. У Арманистон ва Озарбайжонда бўлади.

● Жума куни Туркиянинг шарқий вилоятларида кучли зилзила рўй берди, Халқаро Қизил Хоч ташкилотларининг дастлабки маълумотларига қараганда, табиий офат 4 мингга яқин кишининг ҳаётини олиб кетган.

● Шахмат бўйича жаҳон биринчилиги 1993 йил август ойида АҚШнинг Лос-Анжелес шаҳрида ўтадиган бўлди. Тож даъвогарлари учун рекорд миқдорда — 4 миллион доллар мукофот тикилди.

• 21 март— Наврўз байрами

ҲАШАР—ҲАММАГА ЯРАШАР

ХАЛҚИМИЗНИНГ хўп ўйлаб ва топиб айтган бу гапининг нақадар ҳаётий эканлигига шаҳримизда Наврўз байрамига бағишлаб ўтказилган хайрия ҳашари пайтида яна бир бор тўла ишонч ҳосил қилдик. Бинобарин шундай ҳашарни ўтказиш ташаббуси билан чиққан меҳнат жамоалари, олий ўқув юрти талабалари ва профессор-ўқитувчилар таркиби, шаҳримиздаги фаол маҳалланинг хайрия ҳаракатига Тошкентнинг барча аҳолиси якдиллик билан қўшилди. Улар 14 март куни бир жон, бир тан бўлиб умумхалқ ҳашарига чиқишди.

Шу куни меҳнат жамоаларида, қурилиш майдонларида, маҳалла ҳудудларида, хуллас ҳамма жойда сидқидилдан қилинган меҳнатнинг гувоҳи бўлдик, кўплаб маҳсулотлар ишлаб чиқарилди, қурилиш биноларидаги ишлар тезлашди, кўплаб дарахт ва буталар ўтқазилди, жойлар саранжом-саришта қилинди.

Хуллас, Наврўз байрамига бағишланган умумхалқ хайрия ҳашарида тошкентликлар фаоллик кўрсатишиб мустақил республиканинг гўзал пойтахтини шон-шуҳратларга буркаш йўлида ибратли қадам қўйишди.

ТАЛАБАЛАР ҲИССАСИ

КРУПСКАЯ номидаги педагогика билим юрти талабалари ҳам барча тошкентликлар каби 14 март, шанба куни ўтказилган хайрия ҳашарида фаол иштирок этдилар.

Шу куни 700 нафар талаба Оқтепа майдонидан бошлаб Байналмилал кўчаси орқали 22-болалар уйигача бўлган ҳудуддаги кўчалар ва ариқларни тозалаб, турли хил мевали ва манзарали дарахт кўчатлари ўтқаздилар.

Талабаларнинг бир қисми гуруҳ раҳбарлари билан биргаликда билим юрти ҳудудини кўкаламзорлаштириш, ободонлаштириш ва тозалаш ишлари билан банд бўлдилар.

Исмоил ЗОИРОВ.

ЯКУНЛАР ЧИҚАРИЛДИ

НАВРЎЗ байрамига бағишланган шаҳар хайрия ҳашарини ўтказиш бўйича Тошкент шаҳар ҳокимлиги ҳузуридаги штабдан хабар беришларича, ҳашарда 1 миллион 100 минг киши иштирок этган. Шулардан 272,2 минг киши ўз иш жойларида меҳнат қилишди. Улар томонидан 67 миллион 643 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди ва хизмат кўрсатилди, шу жумладан 35 миллион сўмлик ҳажмда кенг истеъмол буюмлари тайёрланди. 6,8 миллион сўмлик қурилиш-тиклаш ишлари бажарилди, 168 минг тонна юклар манзилларига элтилди.

Наврўз жамғармаси ва бошқа хайрия жамғармаларига 4,8 миллион сўм ўтказилди.

Ҳашар қатнашчиларининг кўпчилиги шаҳарни ободонлаштиришда қатнашди. Улар томонидан 215 гектар ҳудуддаги жойлар тозаланди, 130 гектар майсазор ва гулзорлар тартибга келтирилди, 211 километр ирригация шохобчалари тозаланди, 25 мингдан зиёд дарахт ва буталар ўтқазилди.

Мактаб ўқувчилари ҳам яхши ишлашди. Улар 30 тонна макулатура, 93 тонна темир-терсак тўплашди. Ҳашар якшанба куни ҳам давом этди, 15 март куни минглаб талабалар фидойилик кўрсатиб ишлашди.

ҚАЛДИРҒОЧ КОРХОНА ДОВРУҒИ

РЕСПУБЛИКАМИЗНИНГ мустақилликка эришганлиги нафақат халқ руҳиятини, балки ўтмишдаги «темир девор» ортидаги бутун-бутун мамлакатлар билан яхши қўшничилик, иқтисодий ҳамкорлик дарвозаларини очиб юборди. Эндиликда томонлар бир-бирлари билан ўзаро мустаҳкам алоқа боғламай, муносабатларни яхши йўлга қўймай туриб яшаш қийин эканлигини тўла тушуниб етишди. Бунга мисол тариқасида республикамизнинг Туркия, Ҳиндистон, Покистон, Хитой ва бошқа мамлакатлар билан иқтисодий алоқаларини келтирса бўлади.

Мана шу изланишлар самараси туфайли «Ташинтерм» Ўзбекистон — Хитой қўшма корхонаси вужудга келди. Яқинда биз шу ерда бўлиб, корхона ва унинг хизматчилари ҳаёти билан танишдик.

Тайёрлов цехида қатор териб қўйилган чиройли ва бежирим термослар киши кўзини қамаштиради. Ишчиларнинг қўли-қўлига тегмайди. Уларнинг бири металл пластинкаларни махсус дастгоҳда керакли шаклга келтирса, бошқаси унга чиройли гул ёпиштириб сайқал беради. Учинчи киши эса бўлакларни йиғиб тайёр термос ҳолатига келтиради.

— Қўшма корхонанинг ишга тушганига эндигина икки йил бўлди, — дейди завод директори С. Султонов. — Лекин шунга қарамай, корхонамиз ўз маҳсулотлари билан нафақат диёримизда, балки қўшни республикалар, ҳатто чет элда ҳам шуҳрат қозонди.

Ундан кейин термосларнинг қарийб ҳаммасини ўзимизнинг хом ашёдан ишлаяпмиз. Ҳозир Хитойдан фақат ялтироқ колбаларни олиб турибмиз. Яқинда бунга ҳам эҳтиёж қолмайди. Чунки юқоридаги хом ашёни ишлаб чиқарадиган завод қурилиши кўзда тутилмоқда. У ишга тушгандан кейин ўзимизда ҳар йили 2 миллион колба ҳамда 35 миллион дона шиша идиш ишлаб чиқаришга муваффақ бўлинади.

Бугунги кунга келиб қўшма корхона оғзи катта термосларни ишлаб чиқаришни ўзлаштирди. Унда фақат суюқлик эмас, балки қуюқ овқатларни ҳам сақласа бўлади. Ҳозир АҚШ, Венгрия, Афғонистон фирмаларини ана шу термослар қизиқтириб қолди.

— Дастлабки кунларда Хитойдан келган янги дастгоҳларни бошқариш у ёқда турсин, ҳатто у ҳақда тасаввурга ҳам эга эмас эдик, —дея суҳбатга қўшилди ишчи Саодат Иноғомова.—Буни бизга Хитойдан келган мутахассис ва малакали ишчилар ўргатишган.

Термосга гул тушириш цехидан чиқиб безаш бўлимига кирамиз. Бу ерда ҳам иш қизғин экан. Мусаввирларнинг тушликка чиқаётганидан фойдаланиб уларнинг бирини саволга тутдик.

— Корхона ишга тушган йили жамоамиз мусаввирлари хитойлик мутахассислардан термоснинг ташқи томонига бўёқ беришни ўргатган эдилар, — деди рассом Ғайрат Исмоилов. — Ўша пайтларда термосларда ҳаммаси бўлиб 5 та расм ўзларган эди. Ҳозирда эса бу бир неча марта ошиб кетди.

Ҳақиқатан ҳам «Ташинтерм» қисқа муддат ичида катта ютуқларга эришди. Ўтган давр мобайнида бу ерда икки миллионга яқин сифатли термослар ишлаб чиқарилди.

Ғани ЙЎЛДОШЕВ.

«НУРОНИЙ»ДАГИ МЕҲР-МУРУВВАТ

КУНИ-кеча шаҳримиздаги «Нуроний» қаҳвахонаси яна кишилар билан гавжум бўлди. Бу гал бу ерга Ўзбекистон кар-соқовлар жамиятининг Тошкент вилоят ва шаҳар бўлимларининг кам таъминланган ва кўп болали оилалари учун хайрия тадбири ўтказилди.

Шуни айтиш керакки, бу тадбир республика меҳр-шафқат ва саломатлик жамғармаси ҳамда унинг Тошкент шаҳар бўлими томонидан Наврўз байрамига бағишлаб ўтказаётган дастлабки хайрия тадбири эмас. Бинобарин, 1 февралдан бошлаб шаҳримизнинг барча районларида кам таъминланган ва ёлғиз кексалар ҳамда ногиронлар учун бепул овқат ташкил этилган. Ҳар бир киши учун саккиз сўм атрофидаги тушликлардан ҳар куни мингга яқин киши баҳраманд бўлмоқда. Махсус талонларга муҳтож бўлган кишиларга жамғарма баҳоси арзонлаштирилган кийим-кечаклар ва пойабзалларни «Эҳсон» дўконидан харид қилиб олишларига кўмаклашди. Яқинда эса Америкадан ташриф буюрган инсонпарварлик ёрдами гуруҳининг аъзолари билан биргаликда ёлғиз оналар ва кўп болали оилаларга озиқ-овқат термалари тарқатилди. Мана бу гал эса яна навбатдаги хайрия тадбири ўтказилмоқда...

Учрашув Акмал Икромов районидаги 483-болалар боғчасида бундан ўн тўққиз йил муқаддам ташкил этилган «Ғунча» болалар дастасининг шўх рақси билан бошланди. Бу ерда шуни айтиш керакки, раҳм-шафқат ва саломатлик жамғармаси ўтказаётган барча тадбирларда «Ғунча» ниҳоятда фаоллик кўрсатмоқда. Даста аъзолари бироз вояга етишгач, яъни улар боғча билан хайрлашгач уларнинг ўрнига янги жажжи истеъдодлар келади, даста эса ҳамон фаолият кўрсатиб, ўз чиқишлари билан оталаримиз ва оналаримиз қалбига қувонч бағишламоқда, хайрия учрашувларида эса фидойилик билан иштирок этмоқда. Кичик ёшдан болаларнинг мурғак қалбига меҳр-шафқат ва раҳмдиллик туйғуларини олиб киришда болалар боғчасининг мудири М. Юсупова, мусиқа раҳбари М. Орифжонова ва йўриқчи Ш. Саидаҳмедованинг хизматлари катта бўлмоқда. Яна бир гап: меҳр-шафқат ва саломатлик жамғармаси ушбу дастага оталиқ қилишни ўз зиммасига олди, болаларга чиройли ва бежирим рақс либосларини сотиб олишда ёрдам кўрсатишга қарор қилди.

Келинг, яна «Нуроний» қаҳвахонасига қайтайлик. Бу ердаги хайрия учрашувини республика жамғармасининг раиси Шабот Хўжаев очди. Учрашувда катта халқ байрами — Наврўзга саноқли кунлар қолганлиги айтилди. У ҳар биримизнинг уйимизга, республиканинг ҳар бир аҳолиси қалбига яхшилик ва эзгулик, раҳм-шафқат, меҳр-муҳаббат, эътибор ва ғамхўрлик олиб келмоқда. Қадимда ҳам Наврўзни ана шундай йўсинда байрамона тарзда нишонлашган. Яқиндан бошлаб халқимизнинг бу ажойиб анъанаси бизнинг ҳозирги турмушимиздан мустаҳкам ўрин олди. Бугунги учрашув ушбу фикрнинг яна бир далилидир. Бинобарин, раҳм-шафқат ва саломатлик жамғармаси халқнинг саховати эвазига ишламоқда ва яшамоқда, ўзининг хайрия тадбирлари билан халқ хоҳиш ва иродасини ифода этмоқда.

Қаҳвахонадаги хайрия тадбирига юзга яқин кишилар таклиф этилган эди. Уларнинг ҳар бирига жамғарма ҳисобидан байрам термалари топширилди. Бу термалар ичида кам таъминланган ва кўп болали оилалар учун зарур бўлган пойабзал, кийим-кечак, озиқ-овқат маҳсулотлари бор эди. Ҳар бир байрам термаси 300 сўмга яқинини ташкил этди.

Раҳм-шафқат ва саломатлик жамғармасининг Наврўз байрамига бағишланган бундай хайрия тадбирлари март ойининг қолган кунларида ҳам давом этади.

Лола ДАВЛАТОВА.

⊙ **СУРАТЛАРДА: хайрия тадбиридан лавҳалар.**

Рустам Шарипов суратлари.

• Мутасаддилар фикрича...

ХИЗМАТ ҲАҚИ НЕЧА СЎМ?

Нарх-наво ошиши муносабати билан муҳарриритимизга маиший хизмат турларига бўлган тўловлар ўта даражада кўтарилиб кетгани ҳақида муштарийлардан кўплаб хат-хабарлар кела бошлади. Биз уларни шарҳлаб беришни шаҳар аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бошқармаси бошлиғи Анвар Азимовдан илтимос қилдик.

— Ҳозир ҳамма жойда эркин нарх-наво йўлга қўйиляпти. Хусусан бизнинг соҳамизга қарашли хизматларда ҳам шу усул жорий этилмоқда. Лекин муштарийлар айтганчалик хизмат турлари баҳоси осмон баравар кўтарилгани йўқ. Албатта беш қўл баробар эмас. Бизнингча айрим оғзи катта, нафси бузуқлар касрига бошқалар азият чекмоқда.

Мактубларда сартарошхоналар манзилгоҳи аниқ кўрсатилмагани чакки бўлибди. Болалар сочини олиш хизмати 5 сўм эмас, 55 тийин қилиб белгиланган. Агар улар сочларини энг замонавий усулда олдирсалар 6 сўм 30 тийин, қари ва ўрта ёшдагилар эса бу хизмат учун 1 сўму 70 тийин тўлашлари керак. Бу баҳолар айни ҳозирги нарх-наво кўтарилган бир пайтда белгилангандир.

Шу ўринда аёллар сартарошхонаси тўғрисида ҳам тўхталиб ўтиш жоиз.

Кўпчилик хотин-қизлар сочларини сунъий жингалак қилдириб юришни афзал кўрадилар. Бунинг учун «Локон» суюқлик моддаси жуда зарур бўлади. Уни аввалари «Лола» атир-упа фабрикаси чиқарар эди, аммо ҳозир бу маҳсулотни ҳам четдан олишга тўғри келмоқда. Шундай қилиб аёллар сочини ювиш — 85 тийин, текислаш — 8 сўм 15 тийин, қуритиш — 55 тийин, фен билан пардоз бериш — 4 сўм 15 тийин, лак сепиш — 55 тийин миқдорида туради. Агарда худди шу иш жараёнлари бажарилиб бунга қўшимча соч сунъий жингалак қилинса, умумий баҳо 38 сўм 80 тийинни ташкил этади. Шу ўринда мижозларимизга ҳам эътироз бор. Баъзилар юзхотирчилик деб, кўрсатма нархлар асосида ҳақ тўламай, уста қанча сўраса шунча пул бериб кетишмоқда. Бу албатта «ярани» газак олдиришдан бошқа нарса эмас.

Аҳолига маиший хизмат кўрсатишнинг яна бошқа турлари ҳақида ҳам тўхталмоқчиман. Шаҳримизда «Маиший хизмат кўрсатиш ҳақи 10—12 баравар ошган» деган гаплар юрибди. Бу мутлақо нотўғри. Мисол учун оладиган бўлсак кийимларни сунъий тозалаш 3,3 баравар, эркаклар оёқ кийимини тикиш — 1,8, буюмлардан вақтинчалик фойдаланиб туриш ҳақи — 3,3 баравар, оёқ кийимларини таъмирлаш — 1,5, сартарошлик хизматлари эса 3,7 бараварга ошган. Кўрсатилган рақамлар эса эркин нарх-наво вужудга келгандан сўнггина оширилди, холос.

Айни вақтда биз учун муаммо бўлиб турган нарса сартарошлар ишидир. Агар мижозлар устадан хизмат ҳақи варағини талаб қилсалар ва шу асосда ҳақ тўласалар нур устига аъло нур бўлур эди. Ана шунда сих ҳам, кабоб ҳам куймайди.

• Спорт

«ДИНАМО» ОЛДИНДА

Андижон шаҳрида ўсмирлар ўртасида самбо бўйича Ўзбекистон чемпионати ниҳоясига етди. Беллашувлар 12 вазн тоифалари бўйича ўтказилди. Чемпионатда шаҳримиз вакиллари анча муваффақиятли қатнашдилар. Жумладан, 48 килограммгача вазнда пойтахтнинг «Динамо» спорт жамияти вакили Ботир Жумагулов зафар қучди. 74 килограммгача вазнда Алексей Халтобин, 90 килограммгача оғирликдаги курашчилар ўртасида эса Илёс Абдуллинлар (иккаласи ҳам «Динамо» Тошкентдан) ғалаба қозонишди. Команда ҳисобида ҳам шаҳримиз динамочиларининг қўллари баланд келди.

Исак БИРБРАГЕР,

МЕТРОПОЛИТЕН ЙЎЛОВЧИЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Сизларга маълумки, кейинги пайтларда пулларни майдалашда катта қийинчиликлар юз берди.

Юз берган ана шу аҳволни инобатга олиб, Тошкент метрополитени «Средазэлектроаппарат» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси билан биргаликда жетонларни ишлаб чиқариш, автомат назорат жойларини таъмирлаш ва жетонларни сотиш бўйича кассирлар штатини жамлаш бўйича тегишли ишларни олиб бормоқда.

Юқорида баён этилган муаммоли масалаларни ҳал этгунига қадар хизмат кўрсатишнинг абонемент системасига вақтинчалик ўтиш бўйича қарор қабул қилинди. Абонементларни сотиш эртадан бошлаб метрополитен бекатлари кассаларида бошланади.

Зарур миқдордаги кассирлар жамлангунга қадар абонементлар йўловчилар оқими катта бўладиган Чилонзор, Октябрь инқилоби, М. Горький, Ҳамза ва бошқа айрим бекатлардаги кассаларнинг ҳар икки тарафида, бошқа бекатларда эса йўловчилар оқими катта бўлган кассаларда сотилади.

Ҳурматли йўловчилар!

Абонементларни сотиб олгач Сиз автомат назорат пунктидан ўтаётган чоғингизда уни назоратчига кўрсатишингиз ва ўтиш жойига ўрнатилган махсус мосламада белги қўйишингиз керак.

Метрополитен маъмурияти.

• ХДП: бошланғич ташкилотларда

ҲАМЖИҲАТЛИК ВА ҲАМКОРЛИКДА

БОШЛАНҒИЧ партия ташкилотларининг энг долзарб вазифаларидан бири — республика ҳукуматининг бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш учун иқтисодий замин яратиш мақсадида ишлаб чиққан тадбирлари ижтимоий-сиёсий вазиятни барқарорлаштириш, аҳолининг турмуш шароитини яхшилашга қаратилганлигини ҳар бир меҳнаткаш онгига етказишдан иборатдир. Бунинг учун аввало бизнинг бирлашмамиздаги каби кўпмиллатли жамоада тинчлик, осойишталикни таъминлашга эришиш катта аҳамиятга эга.

Буни атрофлича англаган партия ташкилотимизнинг ҳар бир аъзоси ўз ижтимоий-сиёсий фаолиятини тобора кучайтирмоқда. Ҳатто, яқиндагина Ўзбекистон Халқ демократик партияси сафига кирган қозоқ йигити Эргаш Ўрозов, ўзбек Нуржон Арабовлар ҳам кундан-кунга одамлар ишончини қозонишга эришишаяпти.

Тўққиз йилдан буён 35 миллат вакили уюшган 1200 кишилик жамоамизга раҳбарлик қилаётган, Ўзбекистон ХДПси Тошкент шаҳар ташкилоти кенгаши тафтиш комиссияси аъзоси Турсунпўлат Маҳмудовнинг меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялашдаги фаолияти ҳаммамизга ибратли. У бошлиқ бирлашмамиз маъмурияти ва касаба уюшмаси комитетининг ҳамкорлиги туфайли йил бошидан буён ишчи-хизматчиларнинг энг кам ойлик маоши 630 сўмни ташкил этмоқда.

Яширмайман, ўтган йилгача меҳнатга бир текис ҳақ тўлаш сиёсатига амал қилинди. Яхши ишлаган ҳам, кунини бекорга ўтказган ишчи ҳам бир хил маош олди. Бу — шубҳасиз ишлаб чиқаришнинг ривожига салбий таъсир кўрсатди. Энг ачинарлиси, одамларда ўз касбига бўлган қизиқишни сусайтириб юборди. Шу важдан маҳсулотнинг сон ва сифат кўрсаткичи ўзгармай қолаверди.

Республикамизнинг мустақил деб эълон қилиниши, корхоналар тўғрисида, тадбиркорлик хусусида қонунларнинг кучга кириши туфайли ишлаб чиқаришда оз бўлсада, олға силжиш рўй берди. Меҳнаткашлар эртанги кунга ишонч билан қарай бошладилар. Ҳамжиҳатлик билан ўзгаларга моддий ёрдам бериш хоҳишини билдирувчилар сафи ортаборди. Шу боис бирлашмамиздан район тиббиёт муассасаларига бултур 15 минг сўм миқдорида мадад маблағи ўтказилди. Райондаги «Саховат» ва «Ғамхўрлик» уюшмаларининг ҳар бирига 2 минг сўмдан пул бердик. Оталиғимиздаги мактабнинг бошланғич синф талабалари ва боғчамиз тарбияланувчиларининг бепул овқатланишини ҳам жамоамиз ўз зиммасига олди. Бундан ташқари, ишчи-хизматчиларнинг даволаниши учун турли табобат масканларига бериладиган йўлланмалар қийматининг 50 фоизини бирлашма тўламоқда.

Аммо шунга қарамай янги иқтисодий жараён кўпчилик сингари бизни ҳам ташвишга солиб қўйди. Унинг устига эски хўжалик алоқаларининг узилиши иқтисодий танглигимизни кучайтирди. Ҳозир таъминотчилар илгари келишилган хом ашёнинг ярмини ҳам етказиб беролмаяптилар. Ҳамдўстлик давлатларидан харид қилиниши керак бўлган асбоб-ускуналарнинг нархи осмонга чиқиб кетди. Ана шундай вазиятда бош муҳандис Валерий Васюков, бош директор ўринбосарларидан Геннадий Ревзин, Виктор Богоутдинов, Машраб Жуманазаров, касаба уюшмаси комитети раиси Олег Ким сингари тадбиркор ва ишбилармонлар бор хом ашёдан тежаб-тергаб фойдаланиш, ички имкониятларни қидириб топиш чораларини кўрдилар.

Бирлашмамиз жамоаси асосан сув, газ ва нефть маҳсулотлари иншоотлари ҳамда тақсимлагичлар ишлаб чиқариш билан шуғулланади. Тадбиркорларимизнинг таклифига асосан эндиликда буюртмачилар жойларда ишдан чиқиб қолган газ ва сув тақсимлагичларни келтирадилар. Биз уни қайта ишлаймиз. Бу билан бизнинг ҳам, буюртмачиларнинг ҳам иши осонлашаяпти.

Шундай тақчил шароитда ҳам ишчи-хизматчиларимизнинг ижтимоий аҳволини яхшилашга қаратилган тадбирларни унутганимиз йўқ. Ҳар бир ишчи-хизматчига кунига 6 сўмдан тушлик пули бераяпмиз. 200 ўринли ошхона, 40 ўринли нонуштахона улар хизматида. 2 та 400 ўринли боғчада ишчи-хизматчиларимизнинг кичкинтойлари тарбияланаётир. 360 ўринли ётоқхонага эгамиз. Сауна ҳаммоми, спорт зали, спорт майдончалари, шифо маскани ва дам олиш хоналари ишлаб турибди.

Бошланғич партия ташкилотимизга уюшган 20 нафар ХДП аъзоларининг барчаси масъулиятни ҳис этиб, меҳнат қилмоқда. Айниқса, Равшан Исоқов етакчилигидаги участка ишчилари эришаётган натижалар бирлашмамиз жамоасини тўлқинлантирмоқда. Участкадаги ишчи хотин-қизларни ижтимоий ҳимоялаш мақсадида уларга босқичма-босқич қисқартирилган иш куни жорий этила бошланди. Бу ташаббусни келгусида бирлашма бўйича амалга ошириш ниятидамиз.

Зиёдулла ҲАКИМОВ,
Бектемир районидаги «Иргидромаш» бирлашмаси бошланғич партия ташкилотининг котиби.

Шоира Низомова мана 16 йилдирки, «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг 1-филиалида тикувчилик касбини ардоқлаб келади. У шу йиллар мобайнида қанчадан-қанча чиройли ва бежирим костюм-шимларни тикмади дейсиз. Шунингдек, у кўплаб ўзига муносиб шогирдлар етиштирди. Айни пайтда унинг шогирдлари ҳам шу корхонада самарали меҳнат қилишмоқда.

Тўлқин Каримов сурати.

• Бозор иқтисодиёти ва ҳаёт

МУҲИМИ — КЕЛАЖАККА ИШОНЧ

ЎТГАН йил республикамиз халқ хўжалиги учун энг қийин йил бўлди. Пойтахт корхона ва муассасалари бундан мустасно эмас. Шаҳардаги энг йирик корхоналар ҳам тўлақонли ишламади.

Лекин бозор иқтисодиёти шароитини тушуниб иш юритаётган корхоналар ҳам йўқ эмас. Бунга мисол тариқасида Ўзбекистон Республикаси мелиорация ва сув хўжалиги вазирлигига қарашли Тошкент тажриба механика-экскаватор ремонти заводини келтириш мумкин.

Корхона ўтган йили 2 миллион 199 минг сўмлик товар маҳсулотларини ишлаб чиқарди. Бу режадан 14,1 фоиз кўп демакдир. Меҳнат унумдорлиги 1990 йилга қараганда 125,5 фоизни ташкил этди.

— Бозор иқтисодиётига ўтиш даврида кўп корхоналарнинг тўлақонли ишламаслиги, ҳатто синиши табиий эди, — дейди завод директори Жонизоқ Алдамжаров. — Чунки ўтган 70 йил давомида юқоридан режалаштирилган аниқ миқдорда хом ашё олиб, маҳсулот топширишга ўрганиб қолган эдик. Маҳсулот таннархини ҳам улар белгилашар эди. Ҳозирда эса бунинг акси. Ҳамма корхона ўзига мустақил.

Лекин бу мустақиллик бозор иқтисодиётининг бошланишида жуда қийин кечмоқда. Кўп корхоналар ўртасидаги шартномалар хоҳлаганча бузилаяпти. Мисол учун ўтган йили Волгоград заводидан юборилиши керак бўлган металл маҳсулотларини кераклигича ололмадик. Новосибирск металл комбинати эса 1990 йилги қарзини узиш билан овора бўлди. Биз улардан хом ашёни ўз вақтида юбормаганликлари учун жарима ундириб олдик. Шунингдек, Орск-Халиловск металлургия комбинатидан мана уч йилдирки, ҳеч қандай хом ашё олганимиз йўқ. Бундай мисолларни хоҳлаганча келтирса бўлади. Бугунги кундаги бозор иқтисодиётидаги бошбошдоқлик фақат бизнинг корхонага тааллуқли эмас. Ҳозир шаҳардаги барча корхоналар шу иқтисодий тангликни бошидан кечирмоқда.

Корхоналар ўртасидаги шартномавий мажбуриятларнинг ўз вақтида бажарилмаслик сабабларидан бири ҳозирги кундаги пулларимизнинг қадрсизланиб бораётганлигидадир. Чунки ҳозир корхонадаги бор пулга бир нарса сотиб олиш амри-маҳол бўлиб қолди.

Ўтган йили бир қизиқ воқеа юз берганди. Куйбишев подшипник заводи билан бизга керак бўлган маҳсулотга шартнома тузаётган эдик. Улар шу подшипникларга пул олишни хоҳлашмади. Аксинча бизга гидравлик насослар топиб берасизлар деб туриб олишди. Биз бунга кўнишга мажбур бўлдик. Нимага деганда ўша подшипникларсиз бирор машинани ҳаракатга келтириб бўлмасди. Шунинг учун Москвадаги заводларнинг бирига шу насосларга буюртма бердик. Лекин москваликлар талаби куйбишевликларникидан ошиб тушди. Улар бу буюртма учун диёримиздаги қишлоқ хўжалик маҳсулотларини талаб қилишди.

Энди бир ўйлаб кўринг, битта подшипникни олиш корхонага қанчага тушаяпти. Заводнинг эса бир йилга металл маҳсулотларига бўлган эҳтиёжи 6000 тоннани ташкил этади.

Дарҳақиқат, собиқ иттифоқ корхоналари ўртасидаги бундай бошбошдоқлик Тошкент тажриба-механика-экскаватор ремонти заводига ҳам ўз таъсирини ўтказди, албатта.

Аммо халқимизда қаловини топсанг, қор ёнади, деган нақл бор. Корхона ишчи ва хизматчилари ҳам ана шу мақолга асосланиб меҳнат қилишди. Натижа ёмон бўлмади. Улар шу йил январь ойи топшириқларини ҳам ошириб бажардилар. Бир ойда режадаги 4 миллион 420 минг сўмлик ўрнига 5 миллион 658 минг сўмлик товар маҳсулоти ишлаб чиқарилди.

Корхонага янги замонавий дастгоҳлар ўрнатиш ҳам ўз вақтида олиб борилмоқда. Ўтган йил 8 та металл маҳсулотларини қирқадиган ускуна, 4 та темирни сиқим билан керакли ҳолга келтирадиган дастгоҳ ўрнатилди. Бундан ташқари 5 та пайвандлаш дастгоҳи, 2 та кўтариш кранлари сотиб олинди. Натижада корхонада қўл меҳнати анча қисқартирилиб, сифат ва самарадорлик ошди.

Заводда инсон омилига ҳам эътибор кучли. Ҳозир корхона ҳудудида иккита ошхона ишлаб турибди. Ишчиларнинг овқатланиши учун яхши шароит яратиб бериш мақсадида завод маъмуриятининг ташаббуси билан бундан бир неча йил бурун ўзбек миллий таомлари ошхонаси ишга тушди. Бу ерда ишчилар қовурма лағмон, ош, шўрва ва лағмон каби миллий таомлардан баҳраманд бўлишмоқда.

Бундан ташқари Чимён тоғ бағирларида корхонанинг дам олиш масканлари мавжуд. У ер ҳамда бошқа санаторий ва курортларда ҳар йили ишчи ва хизматчилар ўз соғлиқларини тиклаб, дам олиб келишмоқда.

Шунингдек, Чимён тоғида корхонанинг кашшофлар оромгоҳи ишлаб турибди. Кўп ишчиларнинг ёш болалари ёзги таътилларини шу ерда ўтказишмоқда. Завод қошида ишчи-хизматчиларга тиббий хизмат йўлга қўйилган.

Буларнинг ҳаммаси юқорида таъкидланганидек, ишчиларни режа ва топшириқларини ортиғи билан сифатли бажаришга илҳомлантирмоқда. Энг муҳими — улар ҳозирги энг қийин пайтда келажакка ишонч билан қарамоқдалар.

Ғулом ЮСУПОВ,
«Тошкент оқшоми» мухбири.

• Ўзбекистон — Туркия: ҳамкорлик қирралари

ДАВЛАТ СИЁСАТИ ДАРАЖАСИДА

⊙ Мустақил республикамизни жаҳоннинг ривожланган мамлакатлари қаторига олиб чиқиш мақсадида олиб борилаётган тадбирлардан бири Туркия мамлакати билан барча соҳаларда ҳамкорлик қилишнинг амалга оширилиши бўлди. Яқинда Ўзбекистон Давлат делегациясининг Туркияга ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш йўлларини келишиб олиш мақсадида қилган сафари бунга мисолдир. Мухбиримиз республикамиз илм-фани, ўқиш-ўқитиш ишларини ривожлантириш учун қандай тўхтамга келингани хусусида сўзлаб бериш учун делегация аъзоси, Улуғбек номли истеъдодли ёшларни қўллаш Республика жамғармасининг ташқи алоқалар бўйича масъул котибаси Қундузхон Қодировага мурожаат қилди.

— Қундузхон опа, ўйлаймизки, Туркияда илм-фанга бўлган муносабат, ўқиш-ўқитиш ишларининг қай тарзда йўлга қўйилгани кўпчиликни қизиқтиради. Шулар хусусида сўзлаб берсангиз.

— Туркияда таълим соҳаси ўзига хос тарзда йўлга қўйилган бўлиб, ривожланиш йўлидаги ҳар қандай мамлакат учун ўрнак бўла олади. Мамлакатда таълим тизимини олиб борувчи учта вазирлик тузилган. Олий ўқув юртларида ўқиш турк, инглиз, француз ва олмон тилларида олиб борилади. Шунинг учун ўрта мактабни тугатган ёшлар бир йил давомида исталган хорижий мамлакат тилини мукаммал ўрганадилар. Ана шундан сўнггина олий ўқув юртига қадам қўядилар. Имтиҳон матнини давлат комитети томонидан ташкил этилган, 400 кишидан иборат ҳайъат ишлаб чиққан. Қаранг, у ерда таълим давлат сиёсати даражасига кўтарилган. Баҳони эса компьютер қўяди. Бунинг афзаллиги шундаки, биринчидан, имтиҳон адолатли ўтади, иккинчидан, талаб қаттиқ қўйилгани учун мамлакат олий ўқув юртлари берган мутахассислик ҳақидаги шаҳодатнома жаҳон андозалари даражасига эришган. Айтмоқчиманки, Туркияда таълим олган мутахассис дунёнинг барча мамлакатларида иш юрита олади. Олий ўқув юртида таълим олиш насиб бўлган ёшлар мамлакатнинг исталган шаҳрида ўқийдилар. Ўқиш давомида ўқитувчиларни ўзлари учун танлаш ҳуқуқига эгалар. Ҳар бир шаҳар кенгашида ётоқхоналар проректори мавжуд бўлиб, у ўша шаҳарда ўқийдиган талабаларнинг моддий таъминотига тўла жавобгардир. Стипендиялар ҳам давлат томонидан тузилган махсус жамғарма ҳисобидан тўланади. Бир сўз билан айтганда, талаба олий ўқув юрти остонасидан ташқари чиқдими, энди унинг учун давлат маъмурлари қайғуришади. Олийгоҳлар билан ётоқхоналар орасида ҳеч қандай алоқа йўқ. Юқорида айтганимдек, олийгоҳга қабул қилиш талаби жуда қаттиқ. Бу йил 2 миллион абитуриентнинг 2000 нафари қабул қилинар экан. Бу — ҳар бир ўринга минг киши демакдир.

— Сафар давомида бундан кейин қандай ишларни амалга ошириш келишиб олинди?

— Аввалига Истамбул шаҳрида бўлдик. Шаҳар валеси (ҳокими)нинг ёрдамчиси Умит Эзмер ҳамда шаҳар талабалар фондининг раҳбари билан учрашув ўтказилди. Кейинги беш йилликда Истамбул ва Тошкент хайрия жамғармалари талаба ҳамда олимлардан тузилган гуруҳлар билан алмашиш масаласи келишиб олинди. Истамбул ёшлар комитети раисининг ўринбосари Эртем Есса йилнинг ҳар кварталида 20 тадан олим ва ишбилармонлардан иборат инглиз тилини чуқур биладиган мутахассисларнинг малакасини ошириш шартномасига имзо чекди. Ушбу шартнома 1992—1995 йилларга мўлжалланган. Бундан ташқари турк тили маркази бизнинг Улуғбек номли жамғарма қошида очиладиган бўлди. Уч нафар профессор Тошкентга келиб турк тилини олимларимизга ўргатишга розилик беришди. Шунингдек, 20 нафар иқтисодчи олим ва мутахассисларни Туркияга юбориш ҳақида 28 февралда рухсатнома — хат олдик. Демак, танлов ишларини бошлайверсак бўлади. Уни Тошкент Давлат иқтисодиёт дорилфунуни бошлаб беради.

Бурса дорилфунунида бўлиб ўтган учрашув чоғида республикамиздан 13 талабани бепул ўқитиш, шунингдек, беш нафар олимни тажриба алмашишга Туркияга юбориш келишилди. Талабалар Улуғбек жамғармаси орқали юбориладиди, жумладан 5 талаба Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат олийгоҳидан, 5 талаба Бухоро технология олийгоҳидан ҳамда 3 талаба Тошкент автомобиль йўллари олийгоҳидан. Олимлар ҳам ана шу олийгоҳлардан юборилади.

Асосий ишни мамлакат пойтахти — Анқарада амалга оширдик. Миллий таълим ҳамда Олий таълим вазирликларининг абитуриентларни танлаб олиш маркази ишларини ўргандик. Ана шу марказнинг жаҳон андозалари номини олган имтиҳон матни, ҳайъат тизими ва иш усули ҳақидаги ҳужжатларнинг инглиз тилидаги нусхасини келтирдик. Насиб этса шу йилдан бошлаб талабаларни ана шу усулда олий ўқув юртларига қабул қиламиз. Олдинда бизни шунча ишлар кутиб турган экан, биз ҳам қўл қовуштириб турсак тўғри бўлмайди, албатта. Хорижга талабалар юборилар экан жамғарма қошидаги танлов ҳайъатининг ишини қайта кўриб чиқиш керак, деб ўйлайман. Ҳар соҳада танлов мутахассислари ўзларининг жаҳон андозаларига тўғри келадиган синов усулларини ишлаб чиқишлари ва уни тасдиқдан ўтказишлари лозим. Шунингдек, чет элга кетаётганлар учун тил ўрганиш маркази жамғарма қошида бўлиши шарт, чунки 3 ой мобайнида бирор хорижий тилни тушунадиган кишиларни қайта ўқитиш зарур ва ҳоказо. Қисқа қилиб айтганда, асосий тадбирлар ўз томонимиздан олиб борилиши лозим. Чунки бу йилги ўқув йили учун Истамбулга 400, Анқарага 400, Бурсага эса 200 талаба юборишни мўлжаллаганмиз.

— Шахсий таассуротларингизни ҳам ўртоқлашсангиз.

— Туркияга қилган сафаримиз жуда қисқа муддатли бўлса-да, аммо бой таассурот билан қайтдик. Турк халқининг маданиятига, тан олишим керак, ҳавасим келди. Истамбул бўйлаб қилган бутун сафар давомида шаҳар валеси Шериф Эржон биз билан бирга бўлди. У ҳар қадамда турк давлатининг асосчиси бўлган Ота Туркнинг «Туркка туркдан бошқанинг фойдаси йўқ», «Туркни тушунмоқ бўлсанг уни англамоқ керак» деган машҳур сўзларини бир неча бор такрорлади. Бурса шаҳрига ўтар чоғимизда эса у делегациямизни шаҳар чегарасигача кузатиб келиб бизни ўша ерда кутиб турган Бурса валесига топширди.

Анқарада бўлганимиз айниқса ёдда қоларли бўлди. Мамлакат бош вазири Сулаймон Демерэл жаноблари 48 кишилик делегациянинг ҳар бири билан сўрашиб «Умримга яна 48 умр қўшилди» деб баралла айтди. Делегация таркибида аёллардан биз уч киши бўлиб барча қатори автобусда юргандик. Бундан хабар топган бош вазир биз аёллар учун ўзининг хизмат машинасини ихтиёримизга топширди. Дарвоқе, Туркияда аёлларга бўлган кучли ҳурмат ҳақида алоҳида тўхталиб ўтишим лозим. Жисмоний оғир меҳнат билан хотин-қизлар умуман банд эмас. Жамоат жойларида, транспортларда эркаклар аёлларга «Афу этинг», «Лутфан», ҳаттоки «Буюринг!» деб муомалада бўлишади. Айниқса Сулаймон Демерэл жаноблари хонадонида меҳмон бўлганимизда бу мамлакатда аёл кишининг ўрни нақадар нуфузли эканига амин бўлдим. Бош вазирнинг рафиқаси Назмия Хонум ўқимишли, доно аёл бўлиб, Бобур, Улуғбек, Нодира каби бошқа аллома ва шоирларимиз ҳақида ҳамда улар битган асарларни ўқиган экан. Ўзи давлат арбобининг аёли бўлса-да рўзғорда аёл киши қилиши керак бўлган ҳар қандай меҳнат унинг зиммасида эканлиги мени қойил қолдирди. Ўзбек аёлларининг жамоат ишларида иштирок этишига улар ҳавас қилишди. Чунки турк аёллари учун давлат иши иккинчи даражали ҳисобланади. Аёл кишининг оила боқиши, яъни уйга кўчадан бирор нарса кўтариб келишини хаёлларига ҳам келтиришолмайди. Аммо бола тарбияси учун бошлари билан жавоб беришади. Туркиянинг ривожланган мамлакатлар қаторига чиқишида асосий омиллардан бири шу бўлса керак деб ўйлайман.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ суҳбатлашди.

• Ижтимоий ҳимоя — амалда

ЎЗ УЙИНГДЕК ЯЙРАБ ЯШАГИН!

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Републикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида»ги қонунида ёшларнинг жисмоний, ақлий, ахлоқий жиҳатдан ўсиши ва халқимиз манфаати йўлида камол топишини таъминлаш учун ёш фуқаролар ҳамда уларнинг оилаларига бериладиган давлат кафолотлари баён этилган. Мазкур ҳужжат билан чуқур танишиб чиққан киши, шунингдек ёшларни ижтимоий ҳимоя қилишга алоҳида эътибор берилганидан катта қониқиш олиши табиий.

Кейинги пайтда давлатимиз ёш авлоднинг келажаги ҳақида кўпроқ қайғураётгани қувончлидир. Айниқса талабаларнинг ўқиши, дам олиши учун шарт-шароитлар яратиш, уларни моддий ва маънавий рағбатлантириш доимо диққат-марказида. Яна бир муҳим томони, вилоятларнинг раҳбарлари ҳам қараб туришгани йўқ. Жамоа хўжаликларидан пойтахтимизга ташриф буюраётган вакиллар ўз ўғил-қизларининг ҳолидан хабар олиб, ўқишларига ёрдам беришга ҳаракат қилишаяпти.

Бундан бир неча йил илгари Талабалар шаҳарчасида юзага келган ижтимоий муаммоларни ҳал қилиш мақсадида шаҳар раҳбарлари шу ернинг ўзида кенгашиб, кенг кўламдаги тадбирлар ишлаб чиқишгани ёдимизда. Шундан кейин муайян ўзгаришлар бўлди. Талабаларнинг кўз ўнгида кўплаб маданий-маиший ҳамда савдо шохобчалари қурилиб, фойдаланишга топширилди, ётоқхоналардаги шароит бир мунча яхшиланди.

— Ҳозир биргина Тошкент Давлат дорилфунунининг ўзида 13 та кўп қаватли уйлардан иборат ётоқхоналар бор. Кўп ётоқхоналарда спорт билан шуғулланиш, дам олишга шароит яратиб берилган. Яқин келажакда 3, 86-ётоқхоналарга тикув машиналари келтириб, кичик корхона очиш режалаштирилган. Рустам Тувалиев, Даврон Ҳожиев, Ибодулла Бердиев каби ётоқхона бошлиқлари талабаларнинг хоҳиш-истакларини бажо келтиришга, тартиб-интизомни сақлашга интилиб, бошқаларга ўрнак кўрсатишаяпти. Шу билан бирга яна бир нарсани таъкидлаш ўринлидир. Баъзи қуллиётларнинг декан ўринбосарлари ётоқхоналарда таълим-тарбия ишларини олиб боришга етарли аҳамият беришмаяпти. Оқибатда талабаларнинг бўш вақти мазмунли ўтмайди, стол, стул ва бошқа жиҳозларни кўз қорачиғидек асрамайдилар. Бозор иқтисодиёти шароитидаги қийинчиликларга қарамай дорилфунун томонидан барча қулайликлар яратиб берилаётган экан, бунинг қадрига албатта етиш керак, деб ҳисоблаймиз.

Кейинги пайтдаги бир қанча ўзгаришларнинг ўзи талабаларни ижтимоий ҳимоя қилиш мақсадида кўп саъйи-ҳаракатлар қилинаётганини кўрсатиб турибди. Жумладан, ётоқхоналарга тўланадиган ҳақнинг миқдори кўпайтирилиб, унинг 70 фоизи талабалар эҳтиёжи, шунингдек ётоқхонани таъмирлаш учун ажратиладиган бўлди. Бундан ташқари ёз пайтида дорилфунунга ўқишга кириш учун вилоятлардан келган йигит-қизлар ижарага қўйилиб, тушган маблағ таъмирлаш ишларига сарфланаяпти. Шунга ўхшаш мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Биз талабаларни ижтимоий ҳимоя қилиш аҳволи билан яқиндан танишиш мақсадида бошқа олийгоҳларда ҳам бўлдик.

— Билим даргоҳимизда таълим олаётганлар 120 сўмдан стипендия олиш билан бирга «Истеъдод» жамғармаси ҳисобидан тушлик учун товон пули билан ҳам таъминланишаяпти, — деди Тошкент тўқимачилик ва енгил саноати олийгоҳи касаба уюшмаси комитетининг раиси Қобил Одилов. Кези келганда, мен тилга олган жамғарма хайрли ишларни амалга ошираётганини таъкидлашим зарур. Мазкур жамоа ота-онасиз, қийин шароитларда ўқиётган талабаларнинг стипендиясини 1,5 баравар оширишга, шунингдек санаторийларда даволаниш учун бепул йўлланмалар беришга эришмоқда. Бундан ташқари олийгоҳ томонидан хусусий хонадонларда яшовчи 800-1000 нафарга яқин талабага ҳар ойда 10 сўмдан ҳақ тўланаяпти. «Таъминот» кичик корхонамиз орқали эса маданий моллар савдоси ташкил этиб, давлат нархида сотишга эришаяпмиз.

Давр талаби билан жойларда ёшлар ташкилотлари тузилгани ҳам ёшлар, хусусан талабалар ҳаётида яхши томонларга ўзгариш бўлишига олиб келаётир. Масалан, Тошкент қурилиш ва меъморчилик олийгоҳида Ёшлар Иттифоқи комитети ташаббуси билан ёшлар маркази ташкил этилаяпти. Бунинг учун ертўладан катта хона ажратилиб, тренажёр жиҳозлари, турниклар, сауна, уқалаш хоналари билан таъминланди. Эндиликда талабаларга хизмат кўрсатувчи сартарошхоналар, ганчкорлик ва наққошлик тўгараклари очиш кўзда тутилаяпти. Ёшларнинг соғлом ва бақувват бўлиб камол топишларига мўлжалланган мазкур марказни бунёд этишга жами 11 минг сўм маблағ сарфлаш мўлжалланмоқда.

Ўзбекистон маданият вазирлиги Абдулла Қодирий, Абдулла Авлоний, Мухтор Ашрафий, Муҳиддин Қори Ёқубов каби атоқли кишилар номидаги тўққизта стипендия таъсис этгани мақтовга лойиқдир. Кўриниб турибдики, талабаларни ўқишда ва ижодиётда янги ютуқларга рағбатлантириш, уларни моддий жиҳатдан таъминлаш мақсадида бор имкониятлар ишга солинаяпти. Шундай экан, ёшларимиз ўз навбатида келажакда етук мутахассис, республикамиз равнақи учун жон куйдирадиган кишилар бўлиб етишишга астойдил бел боғлайдилар, деб умид қиламиз.

Самад ШОДМОНОВ.

Мусулмон Қулибоев узоқ йиллардан бери Ўзбекистон тўқимачилик машинасозлиги заводида ишлаб келади. Шу йиллар мобайнида у қанчадан-қанча дастгоҳларни тузатди.

Шунингдек у ўз иш тажрибаларини ёшларга ўргатишда ҳам куч-ғайратини аямайди. Ҳозирги кунда унинг бир гуруҳ шогирдлари ўзи билан бир сафда туриб, асбобсозлик цехида касб сирларини ўрганмоқдалар.

Александр Хачатурян сурати.

«Зилола» ҳозирланмоқда

ТОШКЕНТ вилояти Бўстонлиқ районининг Хондайлиқ қишлоғида Ўрта Осиё кабеллар ишлаб чиқариш бирлашмасининг кашшофлар оромгоҳи жойлашган. Январь ойида қалин қор ёғиши ва сурилиши натижасида оромгоҳ бинолари бирмунча шикастланганди. Айни кунларда бу ерда қайта таъмирлаш ишлари олиб борилаяпти. Ушбу оромгоҳ энди болалар соғломлаштириш масканига айлантирилди. Бундан буён бу ерда ишчи-хизматчиларнинг фарзандлари фақат дам олмасдан, балки малакали шифокорлар назоратида бўлиб, соғлиқларини мустаҳкамлайдилар. Оромгоҳ номи ҳам «Зилола» деб ўзгартирилди. Ҳозир ёзги таътилгача ҳамма нарсани тахт қилиш учун қурувчилар жадал ҳаракат қилишмоқда.

Садриддин ШАМСИДДИНОВ.

Эски ёзув бўйича

ЧИЛОНЗОР районидаги 201-мактабда эски ўзбек ёзуви бўйича алифбо байрами бўлиб ўтди. Байрамда 2-ва 3-синф ўқувчилари иштирок этдилар. Ўқувчилар эски ўзбек ёзувидан олган сабоқларини ифодали ўқиш ва ҳар бир ҳарфга шеърий йўл билан таъриф бериш орқали кўрсатдилар. Жажжи болажонлар, шунингдек эски ўзбек ёзувининг пайдо бўлиш тарихи ҳақида ҳам гапирдилар. Кўҳна Туркистон ҳақида ижро этилган қўшиқлар байрам кечасига ўзгача файз бағишлади. Муаллим Дилором Саримсоқованинг саъй-ҳаракатлари туфайли ташкил қилинган алифбо байрами йиғилганларда яхши таассурот қолдирди.

Султон УМАРОВ.

Иброҳим РАҲИМ,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси

САЙИЛГА КЕЛГАН «ЎТОМОЧ»

(ЙИГИРМАНЧИ ЙИЛЛАР НАВРЎЗИНИ ЭСЛАБ)

21 март — Наврўз байрами

ҲАР бир эл, элатнинг ўз омили-одати, ўз байрамию сайиллари бўлганидек водий, қишлоқларнинг, шу жумладан она юртим сойкелдилик деҳқонларнинг ҳам азалдан ҳар фаслда ўз байрам ва сайиллари бўлиб ўтарди. Баҳоргиси сумалакдан бошланиб, Наврўз билан якунланарди. Ёз — сайиллар ойи бўлса, қишнинг ҳам ўзига хос томошаси бор бўлиб, ҳаммаси деҳқончилик билан боғлиқ удум-одатлар эди.

Баҳорда деҳқонлар табиатдан ёмғир тилардилар. Кузги буғдой, баҳорги кўклам ишлари учун ҳам ёмғир керак. Аммо бу ерларда баҳор кўпинча қуруқ ўтар, кузги буғдойлар чанқаб, экинзорлар қақраб кетарди. Ана шундай пайтларда аҳоли туни билан сумалак пишириб, табиатдан ёмғир тиларди. Сумалакни «ёмғирнинг пири» деб билардилар-да, яхши ният билан ҳар маҳаллада, ҳатто айрим уйларда ҳам сумалак солардилар. Баҳор серёғин келса, буни маъмурчилик нишонаси деб билиб, йиғма қилиб, дош қозонларда ҳалим пишириб юртга улашиларди.

Бу ишларнинг ҳаммаси узумлар ишкомга таралиб, анорлар очилиб, далага қўш чиққунча қилинарди, дала иши бошланишининг эса ўз маросими, ўз байрами бўлиб, уни «Наврўзи олам» дер эдилар.

«Наврўзи олам» тўқсон чиқиб, садупок бўлиб, янги фаслнинг янги куни бошланадиган, янги ҳисоб билан 21-мартдан йигирма иккинчи мартга ўтар кечаси кириб келарди. Тажрибакор деҳқонларнинг кўп йиллик кузатувларига кўра шу даврда қишнинг хавфли дамлари тугаб, ариқлардан муз кўчиб, сувлар жимирлаб оқар, ерлар ҳам юмшаб, кўкатлар бултурги изларидан ниш уриб чиқар, қушлар ин қўя бошлар, бир сўз билан айтганда, табиат уйғонарди.

Табиат уйғонишини кутиб, омоч-бўйинтуруқларини ростлаб турган деҳқонлар шу кундан эътиборан далага қўш чиқарар эдилар. Далага оммавий қўш чиқариш водий деҳқонларининг, шу жумладан сойкелдиликларнинг тантанали оммавий байрамига айланарди. Уни бир сўз билан «Наврўз» дер эдилар.

Наврўз байрами қачон пайдо бўлган ва уни ким жорий этган — ҳеч ким билмайди, айтишларига қараганда, меҳнаткаш деҳқонлар қадим замонлардан бери, ҳали мусулмон дини пайдо бўлмасдан авваллари ҳам байрам қилар эканлар.

Бизнинг қишлоқ адир, қир бағрида эмасми, Наврўз куни аҳолимиз қадимдан адир, қирларга чиқиб байрам қиларди. Бу байрамга ҳам ҳайитларга ҳозирлангандай аввалдан тайёрланардилар. Ҳар ким ўз билганича, қурби етганию қўлидан келганича, аммо зўр иштиёқ билан тайёрланарди. Хонадонлар патир ёпиб, сомса пиширар, қозонларда қатламаю чавати ҳозирлар, кўзаларда зилол сув, хумчаларда қатиқ кўтариб бола-чақалари билан адирдаги майсазорларга жойлашардилар.

Ҳофизлару созандалар ҳам четда турмасдилар. Байрам санъаткорларсиз қизирмиди! Созни машшоқлар чалар, ашулани ҳофизлар айтар, аммо рақсга ҳаваскорлар тушардилар. Шуниси ғалати эдики, бу байрамда аёллар асосий даврадан панароқда чирманда чалишиб ўйин-кулги қилардилар.

Қишлоққа «ўтомоч» келган йили Наврўз байрами ниҳоятда тантанали ўтгани эсимда. Ўзига хос, даврга мос Наврўз бўлган эди ўшанда.

Маҳалламиз аҳолиси табиат ям-яшил яйраб турган жилға бўйидаги жойни танлабди. Тепада қир, икки томон ёнбағир, пастликда булоқ ўйнаб, тиниқ суви қуёш нурида жилва қилиб турибди. Болалар қўзичоқлардай югуришиб чучмома териб юрибдилар.

Ўшанда ер ислоҳотидан янги ер олган собиқ батрак ва камбағаллар ҳам, ерлари қирқилган собиқ мулкдорлар ҳам Наврўзни бирга байрам қилгани чиққан эдилар.

Тўсатдан маҳалла ҳофизлари — ака-ука Абдулҳаким, Маъруфжонларнинг таниш овози эшитилди:

Навбаҳор очилди гуллар, сабза бўлди боғлар
Суҳбат айлайлик келинглар жўралар ўртоқлар...

Йиғиндаги одамлар уларни дарҳол ўртага таклиф қилдилар.

Ака-ука ашулачилар соз чалишни билмасдилар, уларнинг сози — ликобча эди. Ликобни қўлларига олиб ака-ука навбат билан енгил оҳангда гоҳ Муқимийдан, гоҳ Фурқат, гоҳда Хазинийдан хиргойи қилар эдилар. Уларнинг репертуарларида Огаҳий асарлари ҳам учраб турарди, аммо нима учундир ҳамиша ўз «концерт»ларини Муқимий билан бошлаб, Муқимий билан тамомлар эдилар.

Ашула тамом бўлгандан кейин улар қўлларини очиб: «Қани, астойдил овмин денглар, бизга ҳам худо ўғил, қиз, ақлли-ҳушлик фарзандлар ато этсин!» деб илтижо қилардилар. Уларнинг хизмати учун ана шу «гонорар» кифоя эди. Ҳофизларимиз бировдан бундан бўлак ҳеч нарса талаб қилмаганидай бошқаларга ҳам бирор нарса бермасдилар. Шунинг учун маҳаллада улар «хасис» деб ном чиқаргандилар. Наврўз арафасида адирдан бойчечак териб келиб «Бойчечагим ҳиллолик, ҳамён-ҳамён тиллолик, суюнчи беринг, суюнчи беринг!» деб уйларига кирган болаларга ҳам ҳеч нима бермай қуруқ чиқарардилар. Уларнинг бу феълларини яхши билсак-да:

Бойчечак териб келдик эшигингизга
Худойим ўғил берсин бешигингизга!

— деб қўшиқ айтдик.

Яхши ният, яхши истакларимиз ёқиб тушди шекилли, ака-ука қаршимизга қўлларида ликоб кўтариб чиқишди. Ликобда бизга совға олиб чиқдилар шекилли, деб ўйлаган болаларнинг бошлиғи халтасининг оғзини очиб турган пайтда ака-ука ҳофизлар совға-салом ўрнига ликоб чертиб, «Сайдинг қўя бер сайёд, сайёра экан мендек» деб ашула бошладилар. Тик туриб мазза қилиб бир жуфт ашула эшитдик-да, қайтиб чиқа бошладик. Абдулҳаким ака йўлимизни тўсди:

— Дуоси қани?

Биз ҳар уйда айтиб юриб ёд бўлиб қолган нақоратни жўр бўлиб такрорладик:

Худойим ўғил берсин бешигингизга...

— Қиз ҳам берсин, денглар! — Маъруфжон ака илтижо қилди.

Гуриллашиб дарвозадан чиқарканмиз, «Қиз ҳам берсин бешигингизга!» дедик. Уларга бугун ҳам Наврўз байрамига атаб қирлардан териб келган бойчечак дастасини тутдик. Ака-ука ҳофизлар қўлига ликоб олиб, ашула бошладилар.

Уларнинг ашулалари, одамларнинг раҳматномалари шекилли, биз болалар қир этагига бориб чучмўма, жилға бўйида қўзиқорин тердик. Ҳаво очиқ, зумрад осмон беғубор, адир ҳавоси нақадар дилхушлигидан кайфиятимиз чоғ бўлиб, яшил гиёҳларга ағанаб-ағанаб обдон ўйнадик. Узоқдан най садоси янграdescribed. Қарасак тепамизда қўй-қўзилар ўтлаб юришипти. Ёлғиз қўйчивон бир ҳарсанг тош устида ўтириб най чаляпти, олдида иккита қора қўзи най навосини тинглаётгандай барра қулоқларини осилтириб, найчига бақрайиб турарди.

Муртазохон тўра дуторининг овози янгради. Унинг дами тортиб қўйчивон ҳам пастга тушди. Муртазохон тўра қишлоғимизнинг бирдан бир дуторчиси бўлиб, классик куйларнинг устаси эди. У кўзини юмиб олиб, пардаларда бармоқларини йўрғалатиб, эзиб, тор чертганида даврадаги тингловчилар ҳам кўз юмиб, мириқиб тинглар эдиларки, ташқаридан разм ташлаган одамга гўё ҳамма ухлаб қолгандай кўринарди. Машқ тугаши билан ҳамма ноз уйқудан уйғонгандай баравар бош кўтариб «Жуфт бўлсин, жуфт бўлсин!» дер эди. Яна машқ: «Уфорий», «Дилхирож», «Жазоир»ларни янгратиб чарчамасди.

Соз чалиш у кишига ота мерос экан. Авваллари мусиқа мактаби йўқ эди — дуторчи, танбурчи шогирдига ўргатар, у ҳам «уста» бўлгач шогирд тутар — машшоқлар сулоласи ҳам сартарошу дурадгорлар янглиғ биридан бирига мерос бўлиб ўтаверарди. Муртазохон тўра эса ўзидан кейин дуторчи чиқаролмади. Негаки унинг шогирдлари энди қўлига тор олган пайтда, «устоз»ни қулоқ қилиб қишлоқдан қувлаб юбордилар.

Қишлоғимиз сайилгоҳи — соя-салқин, сўлим жой бўлгани учун бу ерда баъзан Наврўз уч кечаю уч кундуз, баъзан пайшанбадан пайшанбагача карнай-сурнай билан давом этарди. Сойкелдига бутун Қува бозори, боққоллигу атторлик, чойхонаю майхона, тақяхоналар кўчиб чиқарди. Сойкелди зиёратгоҳи Наврўзнинг маркази бўлиб, бу ерларда туя, от, қўй, така сўйилар, дошқозонларда шўрва солиниб, ҳар жой-ҳар жойда палов дамланарди.

Осмонга бўй чўзган чинорлар тагига палослар тўшалар, қора уйдай бақалоқ қайрағоч остидаги супаларга гилам ёпилар, атрофдаги очиқ майдонларга ҳам шолча ёки бўйралар солиниб ҳаммани даврага чақирардилар. Тўп-тўп бўлиб ўтирган ҳар бир гуруҳнинг ўз машшоғи, ўз қизиқчисию, масхарабози, ўз ҳофизи билан ўйинчилари бўларди. Бундай сайиллар фақат эркакларники бўлиб, унга аёллар қатнашолмасди.

Кенг майдонга дор тикилар, оммавий томошалар дор остида ва унинг атрофида марказлашарди. Бугунгиси ҳаммасидан ҳам антиқа бўлди: «Наврўзга ўтомоч келармиш» деган овоза тарқалганди.

Маҳалламиз болаларига қўшилиб биз ҳам ака-укалар ўша марказга бордик. Назаримда бутун музофот шу ерга кўчиб чиққандай, гўё бутун дунё одами Қоровул отага жам бўлгандай эди. Одам шу қадар кўп ва зич эдики, ёмғир томса — гўё томчиси ерга тушмасди, ҳар бир қадамда кўчма атторлик, баққоллик. Ғала-ғовур теварак-атрофни ҳам бошига кўтарарди.

Бунинг устига гилам тўшалган араваларда, кумуш жабдуқли от қўшилган усти безакли соябон араваларида бири биридан ўзгудай от чоптирилиб узоқ қишлоқлардан меҳмонлар, қўнғироқларини жаранг-журунг қилиб якка отли косиблар, қўш отли извошларда ясанган одамлар келиб, аравaю извошларидан топ-топ тушар ва ўз гуруҳларига қўшилардилар.

Ниҳоят, одамлар ўз тўдаларига бирлашиб олгач, гоҳ у ерда, гоҳ бу ерда музика янграб, хиргойи бошланди. Қаердадир аския, қаердадир масхарабозлик... Қаерга бориб нимани кўришимизни билмаймиз. Ёнимиздаги чинор остида, гилам устида оёқ ўйини бошланиб кетди. Ўйинга тушаётган йигитчани таниб қолдим. Мирза Карим сартарош тор енгли беқасам тўн кийиб, кўк қарға шойи белбоғни маҳкам боғлаб, чуст дўпписини чеккасига қўйиб олиб, «Жазоир»га ер депсаяпти. Мен унинг ўйинга бунчалар устамон эканлигини эндигина кўришим. Мен унинг ўйинига маҳлиё бўлиб акаларимнинг ёнимдан кетиб қолганини билмабман. Аланглаб қарасам, улар сада қайрағоч тагидаги супада зўр қийқириқ билан томоша кўрсатаётган масхарабозлар тўдасига қўшилиб олибдилар. Уларнинг томошасига боришим ҳамон масхарабозлар ўйинини бас қилиб, одамлардан пул йиғишга тушдилар.

Саргардон йиғаётганларнинг бири менга яқинлашган сари унинг кўзи қўлидаги бир миримни мўлжаллаётгандай бўларди. Гўё онам музқаймоқ сотиб олишга берган пулимдан ажралиб қолаётгандай бўлдимда, бу жойдан сал наридаги тўдага ўтиб олдим.

У тўдада ҳофизлар қўлларига ликоб ушлаб, катта ашула айтмоқда эдилар. Ашуланинг ҳар совутида одамлар маъқуллаб «Кам бўлманг, Ҳамроқул Қори! деб қичқирар эдилар. Унинг сари Ҳамроқул Қори исмли водийда ном чиқарган ҳофиз ва унинг шогирди авжига чиқиб, ҳамманинг янги-янги олқишини янгратарди.

Уларнинг ўрнини бояги сайёр масхарабозлар эгаллаб, ҳажвий ўйин кўрсатдилар. Боя дўппи тутиб, пул йиққан қизиқчи ўртага тушиб «ололмайсан кал...» деган масхара ўйинни бошлади. Бу ўйинни кўчамиздаги болалар ҳам ўйнар эдилар, аммо бунчалар эмас. Чумчуқ сўйса ҳам қассоб сўйсин, деб бекорга айтмас эканлар. Қизиқчининг ўйинини кўриб оғзим очилиб қолди. Устаси фаранг экан. Қўлимдаги бир миримни унга бериб юборгим келди, аммо улгуролмадим, сартарош усталар келиб, ўртадаги шолча устига дастурхон ёза бошладилар. Дастёрлар кетма-кет лаганларда палов келтириб кутиб турардилар.

Ҳамма ўз тўдасию, ўз улфатлари билан пишириб-куйдирганларини, ўзлари билан олиб келганларини еб-ичиб бўлгач, яна ўйин-кулги бошланди, аммо бу галгиси бошқачароқ, болалар учун айниқса қизиқарлироқ бўлди.

Кишилар тарафма-тараф бўлиб қўчқор уриштирардилар. Уриштириш учун атайлаб боқилиб, махсус ўргатилган шохдор, баҳайбат ва бақувват қўчқорларни давранинг ўртасига олиб келиб пул тикиб, жангга солар эдилар. Қўчқорлар жангга киргунча ва жанг бошлангандан кейин ҳам томошабинлар бир-бирлари билан мен «Қора қўчқорга палонча танга қўяман» деса, «Мен оқ қўчқорга писмадонча сўм тикаман» деб ўзаро гаров боғлашардилар. Пул тиккан кишилар ҳам гўё қўчқорларга қўшилишиб бир бировлари билан жиққа мушт бўлаётгандай юрагини ҳовучлаб ўтирардилар.

«Қўчқорлар жангини кўрмабсиз — дунёга келмабсиз» деб ҳикоя қиларди болалар ўз қишлоқларига қайтгач. Ҳақиқатан ҳам қўчқорлар жанги антиқа жанглар эди. Қарама қарши курашаётган қўчқорлар орқаларига тисарилиб бориб, ўн-ўн беш метр масофадан баб-баравар югуриб келиб зарб билан гурсиллатиб калла солишар, синчиклаб қараган одамга ўша зарба пайтида уларнинг шохидан ўт учқуни чақнагандай бўларди. Чарчаганларидан шекилли, яқин жангга ўтиб, турган жойларида баландга сакраб, бир-бировининг устига ташланардилар. Улар худди спортчиларнинг олишувидай ҳалол курашардилар. Шох ташлашган пайтда бирорта қўчқор охирги оёқларидан тойилиб ёки рақибининг шохи зарбидан ўтириб қолса, иккинчиси унинг тикка бўлишини кутиб турарди. Рақиби тикка бўлгач, яна жанг бошланарди.

Сал нарида хўроз уриштирмоқда эдилар. Одамлар ҳар хил хўрозларни жангга ҳозирлаб, даврани қуршаб ўтирардилар. Ўртада курашган икки жуфт хўрозлар кураши тамом бўлиб, ғолиблар ютқизганлардан пул санаб олаётган экан. Хайриятки, бу ерда қон тўкилмаяпти. Бироқ ғолиб чиққан хўрозларнинг эгалари ўз чўғолларини майдонга гердайтириб қўйиб, мамнун ва мағрур турардилар.

Уларнинг бири даврага қараб сўради:

— Талабгорлар борми?

Ҳамманинг кўзи ўртада.

Мен ҳам хўрозлар жангига қизиқиб қолдим. Чунки «Қизил даканг билан мана биз беллашамиз» деб ўртага тушган одамни мен яхши танир эдим. У одам толмозорлик тоғамнинг қайниси Жумабой эди. У хўрозбоз йигит бўлиб, кечалари ухламай далалардан чигиртка териб келиб, хўрозига едирар, от гўшти топиб келиб, эзғилаб, оқ ем қилиб, унга ютдирарди. Кечалари чироққа солиб, ойнага рўпара қилиб, тепкисини пишитарди. Мен бу хўрознинг бугунги жангда ҳам ютиб чиқишига ишонардим. Унинг ғалабасига мендан кўра кўпроқ Умрзоқ акам инонарди.

— Кел, ука, қўлингдаги бир мирини шу нарсага тикамиз. Ютиб олсак ярим танга бўлади. Кўп ширинлик сотиб оламиз — деди.

Мен кўнмадим. Бир мирини онам қимор учун бермаган. Онам эшитсалар «Қиморбоз бўлиб қолдиларингми?» — деб койиб беришидан қўрқдим. Дор ўйинига бордим.

Дорбозлар майдонида одам минди-минди... Тик турганларнинг орасини ёриб ўтиб, дор ёғочлар остида ва атрофида чордона қуриб, тиз чўкиб ўтирган одамларнинг қаторига кириб олдик. Дор ўйинда ёш болаларни биров нари тур, демайди, негаки, бу ўйин болаларни мардлик, чаққонликка ўргатадиган, «имонини бутун қиладиган восита».

Қува қадимдан дорбозлар макони. Қувадан не-не машҳур дорбозлар чиққан эди. Ҳозиргилар ўша машҳур дорбозларнинг невара-чеваралари бўлсалар керак, терак бўйи баландга тортилган арқон устида тўрт-беш ёшлардаги норасталар лангар ушлаб турардилар.

Дорбозларнинг оқсоқоли кимхоб чопон кийган, бошида салла, қўлида тасбеҳи билан осмонга яъни орқада турган шогирд болаларга қараб нидо қиларди:

— Эй аршу аълода турган, ўн гулидан бир гули ҳам очилмаган нораста дорбозлар!

— Лаб-ба-ай!..

— Катта умид, яхши ният билан бу ерга йиғилган жумла-мўминга яхши тилакларингизни аяманг.

— Шу ерда ўтирганларнинг умрлари узоқ, давлатлари зиёда бўлсин!

— Ба-ле!.. Энди яхши ниятли саҳий одамларга бағишлаб қил кўприкдай арқон устида бир машқ қилиб беринглар!

Қизил камзул, қизил духоба шим кийган, зар дўппили дорбоз бола амиркон маҳсида арқон устида тик туриб, лангар ўйнатиб «Алишеру менинг пирим худодир...» дейди-да, арқон устида йўрғалайди. Ҳамма нафасини чиқармай унинг «қил кўприк»да йўрғалашини кузатади. Ниҳоят у чиғириққа ўтиради.

Дорбозларнинг хазиначиси ўртага тушиб даврa айланиб, дўппи тутиб, садақа-саргардон йиғишга бошлади. Ора-чорада ўтирган аёллар паранжилари ичидан қийиқча, рўмолча, ҳатто дўппи чиқариб бердилар. Танга, чақа ташлаганлар ҳам кўп эди. Мен ҳам қараб туролмадим, кафтимдаги бир миримни дорбоз боланинг дўпписига ташладим.

Баногоҳ Абдумўмин пайдо бўлди-да, ўзини тўхтатолмай энтикиб гапира кетди:

— Келяпти!.. Наврўзга тортиқ келяпти!.. «Ўтомоч»ни кўрганмисанлар?!

— Қаёқдан кўрамиз?..

— Бахтимиз кулди йигитлар, Наврўз куни даламизга қўш ҳўкиз эмас, ўн беш от кучига эга бўлган «Ўтомоч» тушади!..

«Ўтомоч»нинг довруғини эшитган бўлсалар ҳам унинг тахлитини жамоа бўйича ҳеч ким кўрмаган ва, бинобарин, «Ўтомоч»нинг қандай қилиб ер ҳайдашини биров тасаввур қилолмасди. Чунки ерларда ҳали «Учма пойиз» (самолёт), «Ўтхона» (поезд)ни кўрмаган, мотор нима эканини кўз олдига келтиролмаган одамлар кўп эди. Бироқ ҳамма «Ўтомоч»нинг келишини орзиқиб кутарди. Сойкелдида биров бу «ажойибот»ни ўз кўзи билан кўрмоқни истаса, кимлардир уни ўз манфаатига ишлатишга ошиқарди.

Ниҳоят. «Келяпти... келяпти...» деган довруқ тарқалди. Катта-кичик кўчага югурди.

Узоқдан тариллаб, гумбирлаб, гоҳ потир-потир овоз чиқариб, нимадир келяпти, аммо қораси кўринмайди. Уни одамлар тўрт томондан ўраб олган. Болалар қийчувлашиб, гоҳ олдинга, гоҳ орқага югуришиб юришипти. Одамларнинг орасидан тутун чиқиб, кўпчилик орасида йўқолиб кетяпти.

Катта йўл «Ўтомоч»ни кузатувчига лиммо-лим. Уни бир неча қишлоқ одами кузатиб келарди. Кузатувчилар ҳам оз эмасди. Аёллар ўз уйларининг дарвозаларини қиялаб томоша қилар, томларда ҳам аёллар бошига камзул ташлаб, рўмолида юзини тўсиб, кўчага боқар, болалар дарахтларнинг тепа шохларигача миниб олиб теварак-атрофни бошига кўтаргудай қичқиришарди.

От-араваларни четлатиб, қўй-қўзи, паррандаларни тум-тарақай қилиб келаётган «Ўтомоч» Ёвариқ кўпригига кўтарилганида Нодирали жамоанинг бошидаги дўпписи кўринди. У «Ўтомоч»нинг тепасига чиқиб олиб, «Йўл бўшатинглар! Пўшт! Пўшт! «Ўтомоч»га йўл беринглар!» деб такрорларди.

Сойкелди кўчаларида ҳеч вақт бунчалар гавжумлик бўлмаган ва бу қишлоқнинг одамлари умрида шу қадар антиқа тантанани кўрмаганди.

Сойкелди гузарининг катта ва кенг майдони тобора одамга тўлиб борар, узоқ-яқиндан келаётган «томошабинлар» оқими сира тўхтамасди.

«Ўтомоч»нинг мотори «поп! поп!» қилиб ўтини ўчирди. Ҳамма уни яқиндан кўришни истар, «пўлат отнинг ёлини» силагиси келарди. Нодирали «Ўтомоч»нинг ўмгачига чиқиб, йиғилганларга қарата мурожаат қилди.

— Халойиқ! — деди у овозининг борича.— Шўролар ҳукумати меҳнаткаш оммага қўлидан келганича ғамхўрлик қиляпти. Камбағалларга ўтган куни ер улашди, кеча от-улов берди. Уларни золим бойлар, муштумзўрлардан тортиб олиб сизларга берган эди. Бугунгиси шўролар ҳокимиятининг ўз олтин ақчасига Америкадан сотиб олинган «Ўтомоч»лардир. Бу «Ўтомоч»ни ўз жойида «Фардзон» дейдилар. Унинг яна бир номи трактор.

— Кўрсак майлими?

— Ўзини бир кўрайлик-чи!

Майдонда ғала-ғовур бошланди.

— Кўрасизлар... Ўзини ҳам, ишини ҳам кўрасизлар. Биз деҳқонларнинг оғирини енгил қилгани келди бу «Ўтомоч». Кимда ким ўз оғир ишини енгил қилишни истаса — жамоага кириб хатга тушсин. Эшитмадим деманглар. Тегирмон ҳам навбат билан айланади, «Ўтомоч» ҳам хатга тушган камбағал деҳқонларга берилади.

У атрофига разм ташлади. Ҳамма жим. Ҳамманинг икки кўзи унинг оғзига қараган, қулоғи ҳар бир сўзни канда қилгиси йўқдай. У давом этди:

— Собиқ батраклар бирламчи... Янги ер олган камбағаллар иккиламчи... Сўнгра ўрта ҳол деҳқонларга навбат тегади. Ерсуви мусодара қилинган бойлар — «Ўтомоч» хизматига умид қилмасинлар. Улар бу илтифотдан маҳрум...

Наврўз байрамига келган гўё кўргазмага қўйилгандай гердайиб турган, «Ўн беш отнинг юкини тортадиган, ўттиз ҳўкиз қўшини ҳайдайдиган пўлат улов»ни яқиндан томоша қилишга интиларди. «Ўт билан юрадиган, ўзи ер ҳайдайдиган» ғаройибот ҳозирги кўз билан қараганда оддийгина, ҳозирги ҳайдов техникаси олдида худди ўйинчоқдай бир асбоб бўлса-да, ўша кезларда ҳамманинг, айниқса, деҳқонларнинг кўзига мўъжиза бўлиб кўринганди. «Ўтомоч»ни ҳайдаб келган механик-ҳайдовчи эса, қишлоқиларнинг кўзи олдида гўё бир авлиёдай, кўз бойловчи фокусчидай, ҳар нарса қўлидан келадигандай қудратга молик киши бўлиб туюларди. Жонсиз темирнинг қулоғини бир бураб потирлатадиган, бир бураб чу! деб ғизиллатиб юргизадиган «Ўтомоч»чининг исми, фамилияси ҳам антиқа эди. Зооборада Николай Ефтихианович. Шунинг учун ҳеч ким унинг бу узундан узоқ ва айтишга қийин бўлган исми, шарифини тилга ололмасди. Буни Зооборада яхши тушунгани учун «Мени Коля деяверинглар», деб у билан бўладиган муносабатни осонлаштириб берди. Бироқ Коля деб тўла ва тўғри талаффуз қилишга тиллари келмаган деҳқонлар ўз тилларида «Кўла», «Кўла ака»... «Кўла тоға»... «Ўртоқ Кўла», дея бошладилар. Волга бўйининг оқ-сариқ малла соч, кўккўзли йигити «ўртоқ Кўла»ни Наврўз дастурхонига таклиф қилдилар. Николай Ефтихианович Зооборада дастурхондаги хилма-хил, ранго-ранг мазали таомларни кўриб, иштаҳаси очилиб кетди шекилли бармоғи билан томоғини чертиб, «Юз грамм топилмайдими?» дегандай ишора қилди.

Мезбонлар бир овоздан жўр бўлиб жавоб қилдилар.

— Наврўз улуғ табаррук байрам — покланиш кунида ичкилик ичиш гуноҳ!

... Наврўзнинг ўша ажиб удумлари боқий! Бунинг исботини ҳар байрамда кўряпмиз, биляпмиз.

Кўзларидан назокат ёғилиб турадиган қизларга миллий кийим нақадар ярашар экан.

Рустам Шарипов сурати.

• Билим ўчоқларида

Янгиликни ёқтирадиган болалар

МАЪЛУМКИ, мактаб муаллимларининг ўқув-тарбиявий ишларга янгиликларни олиб кириши, болалар билан ишлашда янги усулларни жорий этиши ҳаёт тақозоси бўлиб қолмоқда. Бинобарин муаллимлар ўзларининг ишларига ижобий жиҳатдан ёндошиб ўқувчиларда ўқишга бўлган хоҳишни янада қизиқтиришга интилмоқдалар. Бу борада шаҳримизнинг Фрунзе районидаги 127-мактабда олиб борилаётган ишлар диққатга сазовордир. Шу жиҳатдан олганда мактабнинг электрон-ҳисоблаш жиҳозлари билан бойитилган ахборот хонаси нафақат мактаб ўқувчилари ва муаллимларда, балки бу ерга ташриф буюраётган меҳмонларда ҳам катта қизиқиш уйғотмоқда. Шуни ҳам айтиш кераккки, бу билим масканида элшунослик музейининг очилганига 15 йилдан ошди. Ҳозирги халқ анъаналари, расм-русумлари, миллий ва маънавий қадриятлар тикланаётган бир пайтда мактабда шундай музейнинг фаолият кўрсатиб келаётганлиги айни муддао бўлмоқда. Ушбу музейга кирган киши халқимизнинг урф-одатларидан, маданиятидан яқиндан хабардор бўлади. Бундан ташқари унга ташриф буюрган киши билим олишдан ташқари музейни янги экспонатлар билан тўлдиришга ҳаракат қилади. Шуни ҳам айтиш керакки, бу ерга қўйилган экспонатларнинг энг эскиси XIX асрга мансубдир.

— Мактабимиз музейига бўлган қизиқиш тобора ортиб бормоқда, — дейди биринчи тоифали муаллим Раъно Хожихонова. — Бу нарса биз муаллимлар зиммасига ҳам масъулият юкламоқда. Шу боисдан ҳамма муаллимлар билан ҳамжиҳатликда музей экспонатларини янада бойитишга ҳаракат қилмоқдамиз.

Маълумки, ҳозирги пайтда ўсмирлар ўртасида ҳуқуқ-тартибот ҳолларининг бузилишлари кўплаб учраб турибди. Шу жиҳатдан олганда мактабда, ўқувчилар ўртасида ҳуқуқий мавзуларда тез-тез суҳбатларнинг ўтказиб турилиши ўз самарасини бермоқда. Фрунзе район ички ишлар бўлими ходими, милиция лейтенанти, балоғатга етмаганлар билан ишлаш бўйича инспектор А. Шодмонов ўқувчилар ҳузурида тез-тез меҳмон бўлиб туради. Унинг олиб бораётган суҳбатлари ўқувчиларда қизиқиш уйғотмоқда .Бунинг боиси шундаки, милиция ходими ўз суҳбатларини ўқувчилар қалбига етиб борадиган қилиб, келтирган нохуш фактларидан ўқувчиларнинг ўзларига хулоса чиқариб оладиган қилиб тушунтиради.

Хуллас, қаердаки ишга ижодий ёндошилса, етарли изланиш бўлса ўша ерда кўзланган натижага эришилади. Биз юқорида ҳикоя қилган мактаб жамоасининг ишлари фикримиз далилидир.

Саид БОТИРОВ.

• Ҳар тўғрида

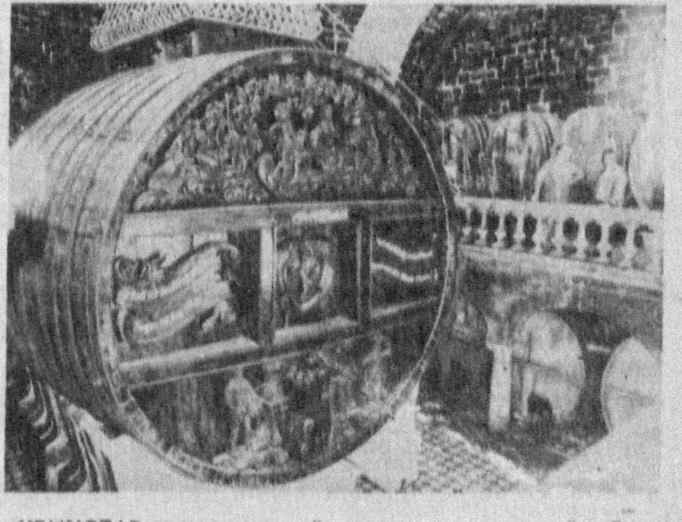

НЕМИСЛАР пивони хуш кўришлари ҳаммага аён. Бироқ улар Фрейбургдаги йирик вино заводи маҳсулоти — дўстлар даврасида қувонч ва байрамона кайфият уйғотадиган шампан виносини ҳам кўплаб истеъмол қилмоқдалар. Бу корхона виноси Германиядан ташқарида ҳам катта шуҳрат қозонган.

СУРАТДА: корхона ертўлаларидан бирида 1856 йилдан буён сақланаётган мана бу улкан бочкалар завод фахри ҳисобланади.

Базель шаҳридаги табиат тарихи музейига ташриф буюрувчилар кўргазмага қўйилган эрамиздан аввал яшаган динозаврларнинг расмлари ва экспонатларини кўришлари мумкин. Бу кўргазмани америкалик Стефен билан Сильвия Черкаслар уюштирдилар.

СУРАТДА: динозаврлар ичида кўпчиликнинг диққатини ўзига тортган 6 метрлик стиракозаурус бўлди.

Топилмалар аниқлик киритади

ҚАДИМДА яшаган фиръавнлар ва ҳукмдор доираларнинг ҳаётини яхши ўрганган археологлар сўнгги вақтда қадимий Мисрдаги ишчиларнинг, жумладан пирамидаларни солган қурувчиларнинг ҳаётини ўрганишга киришдилар. Хеопс пирамидасининг жануб томонида қулаган тошлар остидан шароб тайёрлайдиган корхона ҳамда новвойхонанинг ўрни, шу ерга яқин атрофдан эса ҳайвонларнинг суяклари, сув ичишга мослаштирилган идишлар топилди.

Пирамида атрофидан топилган қулаб тушган ётоқхонанинг ўрни орқали бу қурилишда ўрта ҳисобда қанча одам ишлаганини аниқлаш имконияти маълум бўлди. Буни аниқлашга новвойхона ва шароб ишлаб чиқарадиган корхонанинг ҳажми ҳам ёрдам бермоқда. Олимларнинг фикрича, асосий ишчи кучи ташқаридан келтирилган қуллар бўлмай, маҳаллий деҳқонлар экан. Улар йилнинг бир неча ойида солиқ тўловидан қутулиш ёки аскарликка бормаслик учун пирамида қурилишида ишлашга розилиқ билдиришган.

Шундан келиб чиқиб, буюк тарихчи Геродот ёзиб қолдирган «пирамидани солишга юз минг одам қатнашган» деган сўз нотўғри бўлиб, аслида тарихчи маълумотига нисбатан уч ҳисса оз одам ишлагани аниқ бўлди. Шундай экан, қадимги Мисрда меҳнат интизоми энг қаттиқ бўлган экан, деган хулосага келишимиз мумкин. Энди пирамидани қуриш тўғрисидаги ҳужжатларни топиш керак, шунда ҳамма нарсага аниқлик киритилади.

• Бу—қизиқ

Идишлар сири

ҚАДИМГИ Хитойда бадавлат одамлар чинни идишда таом тановул қилишган бўлса камбағаллар темир идишда овқатланишган. Бу одат авлоддан-авлодга ўтиб давом этган. Кейинчалик темир товоқлар ўрнини арзон алюминий идишлар эгаллаган. Бироқ янги идишлар пайдо бўлиши билан аҳоли ўртасида камқонлик билан оғриган беморлар сони ортиб борган. Олимлар қадимги Хитой табобати ҳақида ҳужжатларни текширишлари натижасида ҳакимлар соғлиққа фойда деб темир идишларни тавсия қилишгани маълум бўлди. Улар темир идишсиз қон янгиланмайди, деб таъкидлашган. Ҳозирги вақтда Хитойда эски темир идишлар жуда қиммат туради. Бундай идишларни фақат ўзига тўқ, бой хонадонларгина сотиб олади, камбағаллар эса алюминий идишларни чиннига алмаштиришмоқда. Нима бўлганда ҳам чинни идишнинг зарари йўқда.

Қидирбой ТУЛАБОЕВ
тайёрлаган.

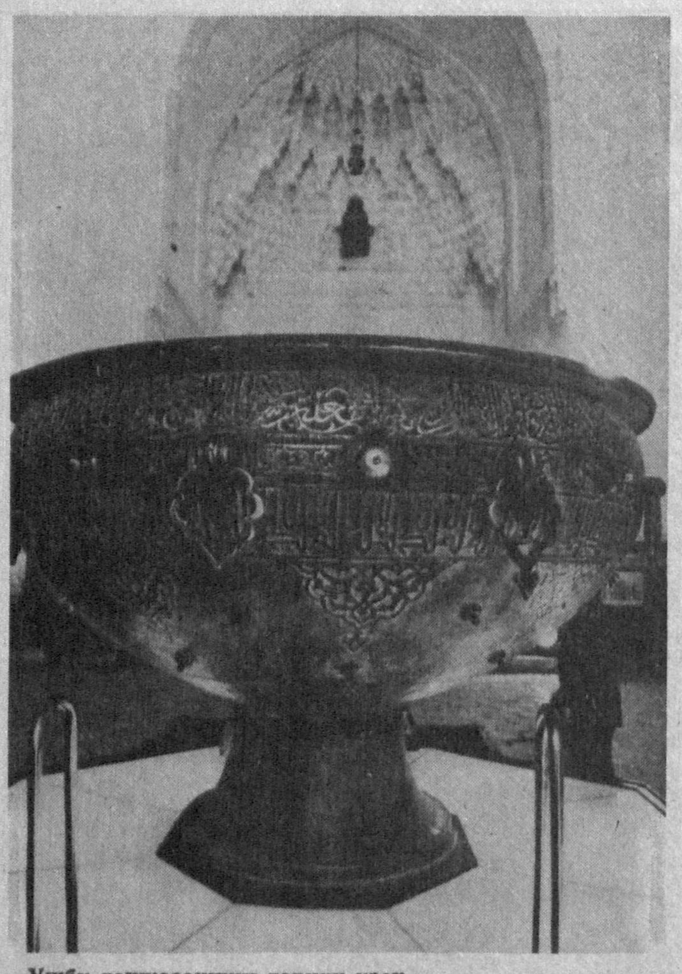

Ушбу дошқозоннинг тарихи узоқ,
Унинг умид кўзи — кўрсин келажак.
Инғилсин жамул-жам туркий дўст-ўртоқ
Қайнасин қозонда ҳалим сумалак.

* *Ҳайвонот оламида*

Чайла қургач

ўзига қайлиқ танлайдиган қушлар

АВСТРАЛИЯДА ғалати ҳайвон — катта панжали «тентак» товуқлар билан бирга уста бинокор, иқтидорли меъмор паррандалар ҳам бор. Бу қушлар теварак-атрофдаги нарсалардан ажойиб шаклда ҳар хил иншоотлар қура билганлигидан «чайлачи» ёки «капачи» номи билан аталган.

Бешинчи қитъанинг юқорида таърифланган катта панжали товуқлари иморатни «шахсий» лойиҳа бўйича, бунинг устига ортиқ даражада безатиб қуради. Бу қушлар Австралия ва унинг атрофидаги оролларда тарқалган, қалин бутазорларда яшаб, ҳашаротлар билан озиқланади. Чайлани эркаги билан урғочиси биргалашиб қуради, бош меъморлик вазифасини эркаги бажаради. Хўрози паст бўйли буталар орасидаги ерга узун-узун хивичларни бир-бирига нишаб қилиб қадаб чиқади, сўнгра хивичларнинг учларини бирлаштиради. Кейин бу бежирим чайланинг атрофини гул, барг, қўзиқорин, чиғаноқ ва қушнинг кўзини қувонтирадиган бошқа нарсалар билан безатади.

Бу қушларнинг баъзи турлари чайлани бир неча йил давомида қуради. Лекин тан олиш керакки, ишлар жуда унумли бўлади. Айрим чайлаларнинг баландлиги уч метргача етади. Шунга кўра бундай иншоотларга биринчи марта дуч келган европаликлар уларни маҳаллий аҳоли қурган бўлса керак, деб ўйлашган.

Уй қуришда капачи қушлар аллақаердан олачипор ленталар, лахтаклар, тиш ювгич, пичоқ, санчқич (вилка), кофе қайнатгич ва бошқа ялтироқ буюмлар, ҳатто бриллиант тақинчоқлар ҳам ўғирлаб келиб, чайланинг олдига сочиб ташлайди. Маҳаллий аҳоли бу қушларнинг одатини азалдан яхши билгани сабаб бирор қимматбаҳо матоҳ йўқолиб қолса, чайлачиларнинг уйи атрофини ахтаради.

Қизиғи шундаки чайла қушлар учун уя эмас, улар бу ерга тухум қўйишмайди. Хўш, нима учун бу қуш шундай ташвишли ишга қўл уради? Ҳамма гап шундаки, чайла севги изҳор қилиш учун қурилади, холос. Меъмор қуш чайла битиши билан ўзига қаллиқ танлайди. Шундан кейин уни чайлага таклиф этади, мақтаниб, барча бойлигини намойиш қила бошлайди, унга гоҳ бир гулни, гоҳ бошқасини, гоҳ чиғаноқли ёки чиройли лахтакни тумшуғида кўтариб келиб кўрсатади. Ўзи ўртаниб, шайдоликдан дил-пора бўлиб, маҳбубасига таъзим қилади, ақлини йўқотиб, унинг олдида рақсга тушади. Қисқаси қаллиғининг юрагига йўл топишга уринади.

Бундай ўйин, ноз-карашма бир кун, икки кун эмас, балки ярим йил давом этади, «куёв» олти ой давомида ўз коллекциялари, яъни олиб келган буюмлари билан овора бўлиб қолади. У дилбарини унутиб қўйган кўринади, чунки унга илтифот қилмайди, ўзи билан ўзи ўйнагани ўйнаган. Лекин юзаки қарашдагина шундай. Аслида қаллиғи олти ой мобайнида бу раққос «тентак»дан безиб, ўрмонга учиб кетгудек бўлса хўроз шу он дод-фарёд уради, мол-мулки, қимматбаҳо тошлари кўзга кўринмай аллақандай ғалати товуш билан қичқира бошлайди. Раҳмдил «келин» унга ачинганидан қайтиб келади.

Бироқ чайлачи қушлар барибир вафодор эр бўла олмайдилар. Чайла яқинида бир неча бегона макиён пайдо бўлса бас, ҳаммасига биринкетин муҳаббат изҳор қилишга киришади. Умуман капачилар қалби севгига тўла қушлардир. Улар янги маҳбуба учун ҳамма шақир-шуқурини битта қўймай бир неча ўнлаб метр узоқдаги жойга кўчиришдан, шунингдек, чайласининг хивичларини ўша жойга бирма-бир ташишдан ҳам қайтмайди.

Кузда, яъни сентябрь-октябрь ойларида макиёнлар чайладан кетиб, бошқа жойда уя қуради, тухум босиб жўжа очади. Хўрозларини эса майда-чуйда оилавий иш қизиқтирмайди. Улар ўйнаб хушчақчақлик қилиб юради, чайласини янгилайди, вақти-вақти билан янги безаклар келтиради, чайласи олдидаги сўлиган гуллар ўрнига янгисини сочиб ташлайди.

Кейинги текширишларда баъзи олимлар шуни аниқладиларки, бу қушларнинг чайла қуриши макиёнларни жалб этиш билан мутлақо боғлиқ эмас экан. Улар ўз «асар»ларини безатишдан ўзлари мамнун бўлиб, эстетик қониқиш ҳосил қилар эканлар. Ана шу ҳодисани акс эттирувчи, яъни «проэстетизм» деган махсус термин ҳам яратилди.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, чайла — хўрознинг иккиламчи жинсий белгисидир. Товуснинг думи, шернинг ёли, туянинг ўркачи, чайлачи қушнинг эса чайласи ана шундай белги ҳисобланади. Ҳар бирининг иккиламчи белгиси ўзига хосдир.

Тилов ЕДГОРОВ,
Ўзбекистон Фанлар академияси Зоология ва паразитология илмий-тадқиқот илмгоҳининг катта илмий ходими, биология фанлари номзоди.

* *«01» хабар беради*

● 25 февраль соат 13 дан 10 дақиқа ўтганда Тошкент шаҳар ўт ўчириш бошқармаси алоқа бўлимига Октябрь райони Самарқанд дарвоза кўчаси, Ўроқ тор кўчасидаги 20-уйда содир бўлган ёнғин тўғрисида хабар келди. Ўт ўчириш кучлари соат 13 дан 16 дақиқа ўтганда етиб келиб ярим соатдан сўнг ёнғинни ўчиришди.

Шуни ҳам таъкидлаб ўтиш керакки, уй эгаларининг алангадан эҳтиётсизликлари натижасида ёнғин қўшни Тошхўжаев кўчаси, Ўроқ боши берк кўчасида жойлашган 10-уйга ҳам ўтиб кетган. Оқибатда иккала уйнинг жами 200 квадрат метр томи ёниб кетган.

● 26 февраль кечаси соат 01 дан 1 дақиқа ўтганида Фрунзе райони, Абдуллаев кўчасида жойлашган ўқув ишлаб чиқариш комбинатидаги ёнғин тўғрисида хабар келди. Зудлик билан етиб келган ўт ўчириш кучлари 15 дақиқа ичида ёнғинни бартараф этишга муваффақ бўлишди.

Ёнғин оқибатида ип эшиш цехининг омборхонасида 15 квадрат метр атрофидаги ғалтак иплар ёниб кетган. Кўрилган зарар миқдори аниқланмоқда. Ёнғиннинг тахминий сабаби электр симларининг қисқа туташувидир.

● Шу куни соат 14 дан 11 дақиқа ўтганида Сергели районида жойлашган мудофаа ишлари вазирлигига қарашли ҳарбий қисмдаги ёнғин тўғрисида хабар келди.

Соат 14 у 17 да етиб келган кучлар ёнғинни жиловлаш учун роппа-роса бир соат кураш олиб боришди. Ётоқхонада бошланган ёнғин натижасида иморат томи ва ёғоч деворларининг 500 квадрат метри куйиб кул бўлди. Ёнғин натижасида ҳеч ким жароҳат олмади. Ўт чиқишининг тахминий сабаби электр симларининг қисқа туташувидир. Кўрилган зарарни, айбдорларни ва ёнғин сабабини аниқлаш мақсадида комиссия ишламоқда.

Тошкент шаҳар ўт ўчириш бошқармаси давлат ёнғиндан сақлаш назорати бўлими.

Муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

23-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
қуйидаги ихтисослар бўйича

ЎҚИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

3-класс трамвай вагонлари ҳайдовчиси (ўқиш муддати — 5 ой);

3-класс троллейбус машиналари ҳайдовчиси (ўқиш муддати — 6 ой);

трамвай вагонлари ва троллейбусларнинг ҳаракатдаги состав электр ускуналарини таъмирловчи электрчи-чилангар (ўқиш муддати — 6 ой);

Совет Армияси сафларидан захирага бўшатилган шахслар, шунингдек, 20 ва ундан катта ёшдаги қизлар қабул қилинадилар.

Ўқишга қабул қилинганларга ойига 379 сўм миқдорида стипендия, йўловчиларни ташиш машиналарида ва трамвай вагонларида малака синовини ўташ пайтида ўқувчиларга стипендия ва 3-класс ҳайдовчиси маошининг 90 фоизи берилади, бу эса ойига 579—708 сўм демакдир.

Бошқа шаҳарлардан келганларга ётоқхонадан жой берилади ва улар шаҳарга қайд қилинадилар ҳамда Тошкент шаҳридаги трамвай ва троллейбусларда бепул юриш ҳуқуқидан фойдаланадилар.

Машғулотлар — ҳар ойнинг 5, 10, 15, 20, 25 кунларида бошланади.

Билим юрти қошида «В» тоифасидаги автотранспорт воситаларининг ҳайдовчиларини тайёрлаш курслари ишлаб турибди.

Ўқиш муддати — 3,5 ой. Машғулотлар ўқув гуруҳларининг тўлишига қараб бошланади.

Маълумотлар олиш учун қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Куйбишев райони, Темур Малик кўчаси, 3 «а» уй (17 «э», 83, 112-автобуслар; 6, 22, 13-трамвайлар; 9, 18-троллейбусларнинг «Красновосточное» депоси» бекати).

ТЕЛЕФОН: 63-38-93.

«ТАШГАЗ» ШАҲАР БОШҚАРМАСИ

СУЮЛТИРИЛГАН ГАЗДАН ФОЙДАЛАНУВЧИ ФУҚАРОЛАРГА ҚУЙИДАГИЛАРНИ ЭСЛАТИБ ЎТАДИ:

Кундалик турмушимизда зангори оловнинг тутган ўрни беқиёс, лекин у билан ҳазиллашиб бўлмайди.

55, 27 ва 5 литрли баллонлардан фойдаланувчи фуқаролар турмушда ҳам, шунингдек шаҳар ташқарисига чиққанда ҳам бундай баллонларга нисбатан ниҳоятда эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлмоқлари лозим.

Ҳаддан ортиқ қизиб кетган баллонлар кейинчалик портлаш ва ёнғин чиқишига олиб келиши мумкинлиги туфайли уларни иссиқлик манбалари (гулханлар, қуёш нурлари, электр иситиш асбоблари)дан нарироққа олиб қўйиш даркор.

Уланмаган газ баллонларини махсус ажратилган жойда сақланг.

Газ ҳидини сезиб қолсангиз дарҳол газ плитасидан фойдаланишни тўхтатиб, эшик-деразаларни очиб ташланг ва 04 телефони орқали авария хизматини чақиринг.

Единингизда бўлсин! Газдан хавф-хатарсиз фойдаланиш қоидаларини бузиш портлаш, ёнғин, заҳарланиш ва бўғилиш сингари кўнгилсиз ҳодисаларга сабаб бўлиши мумкин.

СУЮЛТИРИЛГАН ГАЗДАН ФОЙДАЛАНИШ ҚОИДАЛАРИГА АМАЛ ҚИЛИШ — СИЗНИНГ ХАВФСИЗЛИГИНГИЗ ГАРОВИДИР.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг

ТОШКЕНТ ПЕДИАТРИЯ ТИББИЁТ ОЛИЙ БИЛИМГОҲИ

Кафедралар бўйича лавозимларга
Танлов эълон қилади

профессор: 2-болалар касалликлари (0,25);
доцентлар: умумий ва биоорганик кимё, суд тиббиёти (Тошкент педиатрия тиббиёт олий билимгоҳининг Нукус бўлими);
ўқитувчи: ўзбек тили.

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

МАНЗИЛИМИЗ: 700140, Тошкент шаҳри, Чермет кўчаси, 103-уй (19, 156, 165-автобусларнинг «Тошкент педиатрия тиббиёт олий билимгоҳи» бекати).

ҲАШАМАТЛИ МУҲРЛАР ВА ШТАМПЛАР

БАЖАРИШ МУДДАТИ 24 СОАТ ШУХ КЕЛИБСИЗ!

Мустаҳкам
сифатли
исталган тилда
исталган мураккабликда
сиз танлаган йўсинда
жиҳозланган
ҳуқуқий жиҳатдан қонуний

ТОШКЕНТ

"ФАЙЗ Лтд."
700003 Тошкент
Байналмилал кўчаси, 2-уй
Мулоқот телефонлари
45=45=56
45=43=56

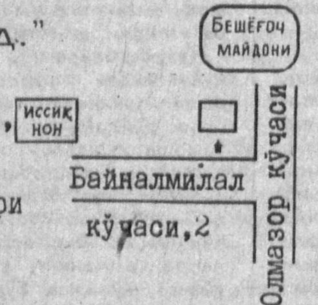

ТОШКЕНТ МОТОР ЗАВОДИГА

ишлаб чиқариш, техникавий ва иқтисодий хизматларнинг бой амалий иш тажрибасига эга бўлган

ЮКСАК МАЛАКАЛИ РАҲБАРЛАР КЕРАК

Иш танлов асосида битим бўйича бўлади.
Иш ҳақи — шартномавий.

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ЦЕХЛАРИДА ИШЛАШ УЧУН

камида 4-даражали юксак малакали ишчилар,

таъмирловчи-чилангарлар, назорат-ўлчов асбоблари ва автоматика созловчилари, гидравликачилар, йиғувчилар, электрончи-дастурчилар талаб қилинадилар.

Иш битим бўйича, иш ҳақи — 2000 сўмдан кам эмас.

ШОШИЛИНЧ СУРАТДА ЖОЙЛАРГА БОРИБ ИШЛАШ УЧУН НОГИНСК ШАҲРИ (Москва вилояти)ДАН ЕҚИЛҒИ АППАРАТУРАЛАРИ ЗАВОДИГА; ВЛАДИМИР ТРАКТОР ЗАВОДИ (Владимир вилояти, Владимир шаҳри)ГА; КУПЯНСК ҚУЮВ ЗАВОДИ (Харьков вилояти, Купянск шаҳри)ГА

Олти ойдан ўн икки ойгача муҳлатга:
йиғувчи-чилангарлар, таъмирловчилар, асбобсозлар, фрезерчилар, штамповчилар, сайқалловчилар, қуювчилар, эритувчилар, ичдан ғишт ётқизувчилар, қоқиб чиқарувчилар ва бошқа 50 дан ортиқ мутахассисликдаги ишчилар керак.

КУНИГА 20 СЎМДАН ХИЗМАТ САФАРИ ХАРАЖАТЛАРИ, ЙЎЛКИРА ВА БУЛАРГА ҚЎШИМЧА РАВИШДА ИШ ЖОЙИДАН 1 МИНГ СЎМДАН 3 МИНГ СЎМГАЧА ИШ ҲАҚИ БЕРИЛАДИ.

Заводга 12, 30«э», 110«э» автобуслар билан борилади («Тошкент мотор заводи» бекати).
Расмийлаштириш бўлими телефони — 98-47-77.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ВАЗИРЛИГИ
В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
Ўзбек Давлат концерт-филармония бирлашмаси
22 МАРТ СОАТ 15.00 да ВА
23 МАРТ СОАТ 10.00 да

«АССАЛОМ, НАВРУЗ!»

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист

НУРИДДИН ҲАЙДАРОВ КОНЦЕРТИ

Ўзбекистон Республикаси Давлат «ШОДЛИК» ашула ва рақс гуруҳининг хонанда ва раққосалари: Инобат **ЖОНИЕВА**, Гулмира **ШИРИНОВА**, Шоҳиста **ПАРПИЕВА**, Раъно **ЗОКИРОВА**, Ирода **СОЙИПОВА** иштирок этадилар.

Концерт дастурини Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради.

ЧИПТАЛАР САРОЙ КАССАЛАРИДА СОАТ 11.00 дан СОТИЛАДИ.

Жамоа бўлиб келиш учун буюртмалар қабул қилинади.

ТЕЛЕФОНЛАР: 45-92-13, 33-67-73.

«БАҲОР» КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
29 МАРТДА СОАТ 14.00 ДА
МУКАРРАМА ТУРҒУНБОЕВА
ТАВАЛЛУДИНИНГ 80 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН
КАТТА КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР: **Ўзбекистон халқ артистлари**

хушовоз хонанда — Хайрулло ЛУТФУЛЛАЕВ,
моҳир раққоса — Маъмура ЭРГАШЕВА,
доира устаси — Қаҳрамон ДАДАЕВ,
созанда ва бастакор — Бахтиёр АЛИЕВ.
ва «Баҳор» ансамблининг қизлари.
«Қизиқчи—90» конкурси лауреати, эсперанто ғолиби — Ғофур МИРЗАБОЕВ.

АНСАМБЛНИНГ БАДИИЙ РАҲБАРИ — **Ўзбекистон халқ артисти Маъмура ЭРГАШЕВА.**

ЧИПТАЛАР «БАҲОР» КОНЦЕРТ ЗАЛИ КАССАСИДА СОАТ 11 дан 18 гача СОТИЛАДИ.

ТОШКЕНТ ТЎҚИМАЧИЛИК КОМБИНАТИНИНГ МАДАНИЙ ВА МАЪНАВИЙ МАРКАЗИ ҚУЙИДАГИ ПУЛЛИК КУРСЛАРГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

— уқаловчилар. Ўқиш муддати — 2 ой;
— инглиз тили (бошловчилар). Ўқиш муддати — 4 ой;
— гулларни саралаш. Ўқиш муддати — 4 ой.

Дастлабки йиғилиш — 18 март соат 18.00 да ўтказилади.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент шаҳри, 100-алоқа бўлими, Бобур кўчаси, 45-уй.

ТЕЛЕФОН: 53-36-65.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ АҲОЛИСИ ДИҚҚАТИГА!

«Спорт моллари» Республика улгуржи-чакана савдо бирлашмаси дўконларида барча турдаги нозиқ-овқат молларини қабул қилиб олиш ва сотиш бўйича воситачилик бўлимлари очилган.

Сизларни қуйидаги манзилларда жойлашган дўконларимизга таклиф этамиз:

1-«Динамо» дўкони — Тошкент шаҳри, У. Юсупов кўчаси, 2-уй.
2-«Спорт моллари» дўкони — Тошкент шаҳри, Муқимий кўчаси, 16-уй.
3-дўкон — Тошкент шаҳри, Отчопар.
14-дўкон — Тошкент шаҳри, Фарҳод ярмаркаси.
22-«Пахтакор» дўкони — Тошкент шаҳри, Олмазор даҳаси, 15(3-уй).
23/1-дўкон — Тошкент шаҳри, Бектемир узун кўчаси.
26-«Спорт» дўкони — Тошкент шаҳри, Юнусобод, 19-мавзе.
27-дўкон — Тошкент шаҳри, Юнусобод даҳаси, колхоз бозори.
42/2-дўкон — Тошкент шаҳри, Олой бозори.

«Спорт моллари» Республика улгуржи-чакана савдо бирлашмаси.

ШОШИЛИНЧ
ЭЪЛОНЛАР ХИЗМАТИ

ДАВОЛАЙМАН

● Юрак, ошқозон-ичак, буйрак ва жигар хасталикларини даволайман. Шанба ва якшанбадан ташқари ҳафтанинг бошқа кунларида касалларни қабул қиламан.
Манзилгоҳим: Куйбишев шоссеси, 95 «а» уй, 6 корпус, 18-квартира.

СОТИЛАДИ

● Бир хонали квартира сотилади. 76-62-18 телефонига қўнғироқ қилинг.

● Чилонзор райони ҳокимияти олий ёки ўрта махсус маълумотга эга ўзбек ва рус тилларини яхши биладиган кишиларни қуйидаги мутахассисликлар бўйича ишга

ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

— техниклар, инвентаризация ишлари бўйича муҳандислар (маошлари 440—550 сўмдан кам бўлмайди);
— район ички ишлар бўлимининг паспорт бўлимларига паспорт ишлари билан шуғулланадиган ходималарни (энг кам ойлик маош — 480 сўм).

Маълумотлар олиш учун қуйидаги манзилгоҳга мурожаат қилинг: Чилонзор райони, Халқлар дўстлиги шоҳкўчаси, 50-уй, 11-хона. Телефон: 77-14-65.

● Кооператив хўжалиги бошқармаси кооператив уйга улушини тўлаган фуқароларга нархларнинг ўзгариши муносабати билан турар-жой кооперативларига учрашишларини илтимос қилади.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — **17/III да Алишер Навоий, 18/III да Афандининг беш хотини, 19/III да Унсиз фарёд, 20/III да Абдулла Қодирийнинг ўтган кунлари.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУСИҚАЛИ ТЕАТРИДА — **16/III да Кампир кетармиш, 18/III да Куёвлар конкурси, 19/III да Муҳаббат навоси, 20/III да Юсуф ва Зулайҳо, 21/III да Менинг оппоқ кабутарларим.**

КИНО

16—17 март

Фурқат — «ЧАНДНИ» (11.00, 14.00, 17.00, 20.00).
Москва — «ТАДБИРКОР ҚОТИЛ» (жуфт соатларда, 20.40).

Дўстлик — «ЧАНДНИ» (11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 20.00, 20.40).
Тошсовет — «ЧАНГАЛЗОР ҚОНУНИ БЎЙИЧА» (11.00, 13.30, 16.00, 18.30, 21.00).

Тошкент шаҳар, 2-индустриал педагогика техникуми томонидан **Санаев Хушвақт Мустафоевич** номига берилган Э—1 417825 номерли йўқолган

ДИПЛОМ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

ДИҚҚАТ!

Ангрен шаҳрида 21 март соат 9.00 да хайрия марафони ўтказилади.

«Ўрта Осиё» ташқи иқтисодий тижорат ассоциацияси ўтказилажак марафоннинг ҳомийсидир.

МАНЗИЛИМИЗ: 700128, Тошкент шаҳри, А. Қодирий кўчаси, 13-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: 44-55-75, 44-52-70.

«ШАРҚ» ТИЖОРАТ КОРХОНАСИ

нақд пулга ва пул ўтказиш йўли билан

«ОРОМ» дала ҳовли мебель термасини, 1,5 метр, 3 метр ва 4 метрлик скамейкаларни, 3 хонали боғ уйчаларининг зарурий жиҳозлари ва анжомларини

СОТАДИ

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 98-73-56, 92-39-80.

Тошкент давлат иқтисодиёт университети раҳбарияти шу университетнинг Меҳнатни муҳофаза қилиш бўлими бошлиғи С. Б. Қориевга акаси

Қуддус ҚОРИЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

А. Ҳидоятов номли Ўзбек давлат драма театри жамоаси директор ўринбосари Х. Иноғомовга отаси

Қаюм ИНОҒОМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

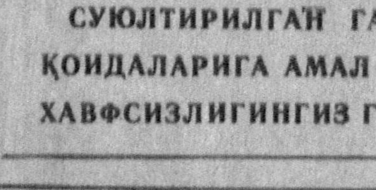

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000. ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича — 33-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, ГСП, Тошкент, «Правда» рўзномаси кўчаси, 41.

⊙ 53.634 нусхада чоп этилади ⊙ Нашр кўрсаткичи 64690. ⊙ Буюртма № Г—20 ⊙ Босмага бериш вақти 11.30. ⊙ Босмага берилди. 12.00. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10